

ახალი ამბები

■ თბილისის ეროვნულ პარკში ახალი ეკოსაგანმანათლებლო და რეკრეაციული პროექტი განხორციელდება

■ ოთარ შამუგია დუშეთში ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოების პროცესს გაეცნო

■ ნინო თანდილაშვილი გარემოსდაცვითი ასამბლეის მეშვეობით (UNEA-7) ვიცეპრეზიდენტად აირჩიეს

■ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე იური ნოზაძე ავსტრიის რესპუბლიკაში, ქ. ზალცბურგში ნადირობისა და მეთევზეობის საერთაშორისო გამოფენის გახსნის ღონისძიებას დაესწრო

■ გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა მკაცრდება

■ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ორგანიზებით, რაჭაში, ამბროლაურისა და ონის მუნიციპალიტეტებში დასრულდა ტერიტორიების განვითარების შესაძლებლობების განხილვის მიზნით, ადგილობრივი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან სამუშაო შეხვედრები გაიმართა

■ ოთარ შამუგია USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის შემაჯამებელ ღონისძიებას დაესწრო

■ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მომზადებული „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი, პარლამენტის ევროპასთან ინტეგრაციისა და რეგიონული პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტებმა, პირველი მოსმენით განიხილეს და მას მხარი დაუჭირეს

■ გურიის რეგიონში, ჩოხატაურისა და ოზურგეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე, 15 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე, ეროვნული პარკი დაარსდება

■ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის ქუთაისის ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიაში ცოდვის დიაგნოსტიკის ახალი მეთოდი დაინერგა

■ გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე სოლომონ პავლიაშვილი მგვ ორგანიზაციების წარმომადგენლებს შეხვდა

■ საქართველო რადიაციის მონიტორინგის საერთაშორისო სისტემას შეუერთდა

2-5

წარმატების ისტორიები

6

სოფლის განვითარების სააგენტოს ტექნიკური დახმარების პროგრამის ფარგლებში ბრუნდი „Meadow“ შეიქმნა

სოფლის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით, კომპანია „რუხი დედოფალი“, კატარში, თაფლის კოსმეტიკა ექსპორტზე გაიტანა

სოფლის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით შექმნილი საწარმო გურჯაანში

ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში, 7,2 კილომეტრი სიგრძის სადრენაჟე არხებზე განმდობი სამუშაოები მიმდინარეობს

კახეთში დამატებით 1015 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი წყალუზრუნველყოფილი გახდება

7

გარემოს დაცვა

7

■ ახალგაზრდებს, სტაჟირების გავლის შემდგომ, გარემოს ეროვნულ სააგენტოში დასაქმების შესაძლებლობა ექნებათ

■ კონკურსის „დავიცვათ ტყე ჩვენი მწვანე მომავლისთვის“ გამარჯვებულები დაჯილდოვდნენ

8

დაცული ტერიტორიები

8

როგორია იყო ქალი რეინტარქი?

გარემოს დაცვა

9

21 მარტი თვის საერთაშორისო და დაუნის სინდრომის მსოფლიო დღეა

გურიის რეგიონი ერთ-ერთი იმ სამსაზღვრე რეგიონს შორის, სადაც კლიმატის მწვანე ფონდის, გერმანიის, შვეიცარიისა და საქართველოს მთავრობების თანდაფინანსებით, საქართველოს ტყის სექტორის მხარდაჭერის პროექტი - „ECO.Georgia“ ხორციელდება

ინტერვიუ

10

■ ინტერვიუ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ბიომრავალფეროვნების კონტროლის სამსახურის უფროს მაია ჩხობაძესთან

გარემოს დაცვა

11

სურსათის ეროვნულ სააგენტოს FAO-ის კალიბრირებული პროგრამის ფარგლებში, საეკოლოგიური მონიტორინგის გადართვა

ქართული ღვინო

12-13

■ ქართული ღვინო პორტუგალიაში
■ ქართული ღვინო იაპონიაში, გამოფენაზე Foodex Japan 2024
■ 2024 წლის იანვარ-თებერვალში ქართული ღვინის ექსპორტის მაჩვენებლები

სასარგებლო რჩევა

14

სიმილის კულტურის სარეკლამო

აბრტრევა

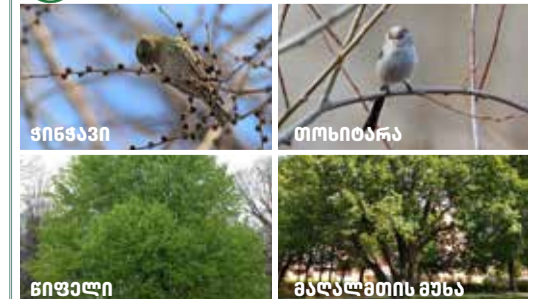
15

ჰიბრიდული სიმილის მოვლა-მოყვანა

ბიომრავალფეროვნება

16

საერთაშორისო ბიომრავალფეროვნება

სინავი

თოხიბარა

ნივალა

მალაშვილის მანა

თბილისის ეროვნულ პარკში ახალი ეკოსაგანმანათლებლო და რეკრეაციული პროექტი განხორციელდება

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, თბილისის ეროვნულ პარკში, საბადურისა და ზედაზენის უბნებზე დაგეგმილი ახალი სარეკრეაციო და ეკოსაგანმანათლებლო სივრცეების მოსაწყობი ადგილები მოინახულა. მინისტრთან ერთად, თბილისის ეროვნულ პარკში იმყოფებოდნენ საქართველოში შვედეთის ელჩი ანა ლიბერგი, საქართველოში შვედეთის საელჩოს განვითარების თანამშრომლობის ხელმძღვანელი, მისიის ხელმძღვანელის მოადგილე ერიკ ილესი და საქართველოში შვედეთის საელჩოს გარემოსდაცვითი პროგრამის ხელმძღვანელი ხათუნა ზალდასტანიშვილი.

მინისტრმა საქართველოს დაცული ტერიტორიების მართვის პოლიტიკაზე ისაუბრა და ხაზი გაფართოებისა და ინფრასტრუქტურული განვითარების მნიშვნელობას გაუსვა.

„ჩვენ ყოველწლიურად ვაარსებთ ახალ დაცულ ტერიტორიებს. ამჟამად, მიმდინარეობს აქტიური მუშაობა რაჭაში არსებული დაცული ტერიტორიის გაფართოებასა და სამეგრელოსა და ზემო სვანეთში ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნის საკითხზე. აღსანიშნავია, რომ დაცულ ტერიტორიებზე ვიზიტორების რაოდენობა ყოველწლიურად მზარდია. შარშან, მილიონზე მეტ ვიზიტორს ვუმასპინძლეთ და, ვფიქრობთ, ეს რიცხვი წელს კიდევ უფრო გაიზარდება. ამის გათვალისწინებით, მნიშვნელოვანია შესაბამისი ეკოტურისტული, რეკრეაციული ინფრასტრუქტურა იყოს მოწყობილი. თბილისის ეროვნულ პარკშიც სამუშაოები უკვე დაწყებული გვაქვს. ეს უნიკალური

ბუნება ქალაქთან ახლოს მდებარეობს და მას ძალიან ბევრი ვიზიტორი ჰყავს. ამიტომ მნიშვნელოვანია, დამსვენებელს მოწესრიგებული და მოწყობილი ინფრასტრუქტურა შევთავაზოთ. მინდა აღვნიშნო შვედეთის განვითარების სააგენტოსთან თანამშრომლობა, რომლის ფარგლებშიც, სახელმწიფო ბიუჯეტის თანადაფინანსებით, შვიდი მილიონ ორასათასი ლარის ინვესტიცია განხორციელდება. სამინისტრო ამ მიმართულებით აგრძელებს მუშაობას. მიმდინარე წელს, მსგავსი ინფრასტრუქტურული სამუშაოების განხორციელება, დაახლოებით, ათ ლოკაციაზე იგეგმება“, - აღნიშნა ოთარ შამუგიამ.

როგორც საქართველოში შვედეთის ელჩმა ანა ლიბერგმა აღნიშნა, შვედეთის მხარე პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება-საქართველო“ მეშვეობით, აქტიურად უჭერს მხარს საქართველოში ბუნებრივი რესურსების მდგრადი მართვის გაუმჯობესებასა და ბიომრავალფეროვნების დაცვა/აღდგენას, რისთვისაც არაერთი მნიშვნელოვანი აქტივობა ხორციელდება.

აღსანიშნავია, რომ შვედეთის მხრიდან პროექტის „გადავარჩინოთ ბუნება-საქართველო“

ფარგლებში, განხილვება კომპონენტის დამატება, რომელიც თბილისის ეროვნული პარკის ეკოტურისტული და ეკოსაგანმანათლებლო მიმართულებით ფინანსურ მხარდაჭერას მოიაზრებს. ღონისძიების ფარგლებში, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი უწყებებისა და დიპლომატიური კორპუსისა და დონორი ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა თბილისის ეროვნული პარკის ვიზიტორთა ცენტრის სამშენებლო სამუშაოები დაათვალიერეს, იმყოფებოდნენ იმ ლოკაციებზე, სადაც დასასვენებელი ფანჩატურების, ბავშვთა გასართობი სივრცეების, ამფითეატრის, ლაშქრობის მოყვარულთათვის საპიკნიკ ადგილებისა და ახალი ეკობილიკების მოწყობაა დაგეგმილი. სამუშაოების დიდი ნაწილი აქტიური ტურისტული სეზონის დაწყებისათვის დასრულდება.

ოთარ შამუგია ღუბათში ენერგოეფექტური ღუმელების წარმოების პროექტს გაეცნო

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, გაეროს განვითარების პროგრამის (UNDP) მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილემ საქართველოში ანნა ჩერნიშოვამ და მცხეთა-მთიანეთის მხარის რწმუნებულმა დავით ნობაძემ, ენერგოეფექტური ღუმელების ახლად გახსნილი საწარმო მოინახულეს.

რამის ფარგლებში მიიღო. კომპანია, როგორც მწარმოებელი ჩართულია ენერგოეფექტური ღუმელების თანადაფინანსების პროგრამაში.

„ჩვენთვის მნიშვნელოვანია, ხელი შევუწყოთ ქვეყანაში ენერგოეფექტური ტექნოლოგიების დანერგვას, რათა შევამციროთ გარემოზე ზეწოლა. ახალი საწარმო სახელმწიფოს მხარდაჭერით გაიხსნა და კომპანიის მიერ დაფინანსების ნაწილი სრულად სახელმწიფოს მხრიდან იქნა მობილიზებული. მნიშვნელოვანია, რომ აქვეა საგანმანათლებლო კომპონენტიც, კერძოდ, განათლების სამინისტროს მხარდაჭერით პროფესიული კუთხით დაინტერესებული პირების გადამზადება ხდება. უნდა აღინიშნოს, რომ GIZ-ის

მხარდაჭერით გვაქვს პროექტი, რომლის ფარგლებშიც ვეხმარებით მოსახლეობას, დაინტერესებულ პირებს, რომ შეისყიდონ ენერგოეფექტური ღუმელები და დაახლოებით 200-მდე ოჯახმა უკვე ისარგებლა. ვფიქრობთ, უფრო მეტ მხარდაჭერას, რათა კიდევ უფრო გაიზარდოს დაინტერესება ამ კუთხით“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

ენერგოეფექტური ღუმელების გასათბობად გამოიყენება თხილის და კაკლის ნაჭუჭისგან დამზადებული ბიომასა, რაც ხელს უწყობს გარემოში ემისიების შემცირებას და ტყის რესურსების რაციონალურ გამოყენებას. UNDP-ს მხარდაჭერით, ადგილობრივ მაცხოვრებლებს 40 ენერგოეფექტური ღუმელი უკვე გადაეცა, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია“, - განაცხადა UNDP-ის მუდმივი წარმომადგენლის მოადგილემ საქართველოში ანნა ჩერნიშოვამ.

კომპანიის „ესკო-ესი“ და მწვანე ინჟინერიის ცენტრის დამფუძნებლის ზაალ ხელაძის განცხადებით, სახელმწიფოს მხარდაჭერით გახსნილ ახალ საწარმოში 25 ადამიანია დასაქმებული. კომპანია 5 წლიანი პროექტის ფარგლებში 33 ათასი ღუმელის დამზადებას და საქართველოს

სრულად მოცვას გეგმავს. UNDP-ისა და GEF-ის მცირე გრანტების პროგრამების ხელშეწყობით, პროგრამის „განახლება და ენერგოეფექტიანი ტექნოლოგიების ხელშეწყობა მოსახლეობის სოციალურ ეკონომიკური სარგებლის უზრუნველყოფის და ყოფის გაუმჯობესების მიზნით“ ფარგლებში, კომპანია „ესკო-ესი“ ახორციელებს სოციალურ პროექტს „სითბო ყველას“, რომელიც ითვალისწინებს ღუმეთის მუნიციპალიტეტში სოციალურად დაუცველი ოჯახებისთვის ენერგოეფექტური ღუმელების უსასყიდლო გადაცემას.

აღსანიშნავია, რომ სოფლის განვითარების სააგენტოს მიერ ენერგოეფექტური წარმოების მხარდაჭერის მიმართულებით გაცემულია გრანტი 600,000 ლარზე მეტის ოდენობით, ამავე მიზნობრივობით გაცემული „შეღვათიანი აგროკრედიტის“ ოდენობა 1,7 მლნ ლარს აღემატება.

ახალი საწარმოს გახსნის ღონისძიებას სოფლის განვითარების სააგენტოს დირექტორი, ადგილობრივი ხელისუფლების წევრები, ავსტრიის საელჩოს, კავკასიის გარემოსდაცვითი არასამთავრობო ორგანიზაციების ქსელის (CENN), არასამთავრობო ორგანიზაციების, მედიისა და ბიზნესის სექტორის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ნინო თანდილაშვილი
გარეოს
გარემოსდაცვითი
ასამბლეის მეშვეობით
სესიის (UNEA-7)
ვიცეპრეზიდენტად
აირჩიეს

საქართველოს გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველი მოადგილე ნინო თანდილაშვილი გარეოს გარემოსდაცვითი ასამბლეის მექვესე სესიაზე (UNEA-6) 2 წლის ვადით გარეოს გარემოსდაცვითი ასამბლეის მეშვიდე სესიის (UNEA-7) ვიცეპრეზიდენტად აირჩიეს.

გარეოს გარემოს დაცვის ასამბლეა, რომელიც 193 წევრ ქვეყანას აერთიანებს, წარმოადგენს მსოფლიოს უმაღლესი დონის გადაწყვეტილების მიმღებ ორგანოს გარემოსთან დაკავშირებულ საკითხებზე. ასამბლეა ადგენს გლობალურ გარემოსდაცვით დღის წესრიგს და განსაზღვრავს პოლიტიკისა და საერთაშორისო გარემოსდაცვითი სამართლის პრიორიტეტებს.

გარეოს გარემოს დაცვის ასამბლეა, რესურსების მობილიზაციისა და გარემოსდაცვითი მიზნების მიღწევის კუთხით, ხელს უწყობს ქვეყნებს შორის თანამშრომლობას.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე ნინო თანდილაშვილი ავსტრიის რეზიდენციაში, ქ. ვიენაში გარემოსდაცვითი ასამბლეის (UNEA-7) ვიცეპრეზიდენტად აირჩიეს

გამოფენის მთავარ მიზანს ნადირობისა და მეთევზეობის სფეროში მდგრადი განვითარების ხელშეწყობა, ბიზნეს კავშირების დამყარება და ინოვაციების გაცნობა წარმოადგენს.

გამოფენის ფარგლებში, იური ნობაძემ, ავსტრიის რესპუბლიკაში საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანი ელჩ ქეთევან ციხელაშვილთან ერთად, ორმხრივი შეხვედრები გამართა ზალცბურგის ფედერალური მიწის სატყეო გაერთიანების, აგრარული პროფესიული სასწავლებლის, ავსტრიის მონადირეთა გაერთიანების, გარემოს დაცვის დეპარტამენტის, აგრეთვე ტიროლის ფედერალური მიწის საჯარო პალატის საგარეო ეკონომიკური დეპარტამენტისა და ამავე ორგანიზაციაში გარემოს დაცვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელ პირებთან.

შეხვედრებზე, მხარეებმა ქვეყნებს შორის მიმდინარე და სამომავლო თანამშრომლობის საკითხები განიხილეს.

საუბარი შეეხო ტყის მდგრადი მართვის, დაცული ტერიტორიების განვითარების, ნადირობისა და ბუნებრივი კატასტროფების მართვის მიმართულებით თანამშრომლობის გაღრმავების საკითხებს. ყურადღება გამახვილდა გარემოს დაცვის სფეროში ავსტრიული გამოცდილების გაზიარების მნიშვნელობაზე.

ევროპის მასშტაბით ერთ-ერთი ყველაზე მსხვილი გამოფენა შესაბამისი მიმართულებით ასოციაციებს, პროფესიულ გაერთიანებებს, მცირე და მსხვილ მეწარმეებს, საჯარო უწყებებისა და ბიზნეს სექტორის წარმომადგენლებს აერთიანებს.

გარემოსდაცვითი კანონმდებლობა მკაცრდება

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველმა მოადგილემ ნინო თანდილაშვილმა გარემოსდაცვითი კანონმდებლობის გამკაცრებასთან დაკავშირებული ცვლილების პაკეტი აგრარულ საკითხთა და გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტების სხდომაზე წარადგინა.

„ზღვის დაბინძურება ნეგატიურ გავლენას ახდენს ბიომრავალფეროვნებაზე. ევროკავშირის ქვეყნებში ზღვის დაბინძურებაზე საკმაოდ მაღალი საჯარიმო სანქციებია, შესაბამისად აღნიშნული ცვლილება არის რეკომენდაცია ევროკავშირის მხრიდანაც“, - განაცხადა ნინო თანდილაშვილმა.

საკანონმდებლო ცვლილებების თანახმად, თევზმომხიდი ელექტროშოკური მოწყობილობის

მართლსაწინააღმდეგო შეძენა, შენახვა, ტარება, გადაცემა ან გასხვისება გამოიწვევს დაჯარიმებას 1000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით, ხოლო განმეორების შემთხვევაში, გამოიწვევს დაჯარიმებას 2000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით.

თევზჭერის ელექტრო იარაღის დამზადება, შეძენა, შენახვა, ტარება, გადატანა-გადაზიდვა, გადაგზავნა,

გასაღება გამოიწვევს დაჯარიმებას 3000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით, ხოლო განმეორების შემთხვევაში, გამოიწვევს დაჯარიმებას 6000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით.

ცვლილებების პაკეტი აგრარულ საკითხთა და გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების კომიტეტებმა, პირველი მოსმენით განიხილეს და მხარი დაუჭირეს.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ორბანიზაციით, რაჭაში, ამბროლაურისა და ონის მუნიციპალიტეტებში დახუდი ტერიტორიების განვითარების შესაძლებლობების განხილვის მიზნით, აღმობრძვი ხელისუფლების წარმომადგენლებთან სამუშაო შეხვედრები გაიმართა

შეხვედრებზე საუბარი შეეხო რაჭაში დაცული ტერიტორიების განვითარებისა და ახალი დაცული ტერიტორიების შექმნის პოტენციალის შესწავლის მნიშვნელობის საკითხებს.

„მოგესხნებათ, რაჭის რეგიონი განსაკუთრებული ბიომრავალფეროვნებით გამოირჩევა. ჩვენთვის მნიშვნელოვანია, მოსახლეობის ჩართულობითა და მათთან კონსულტაციების საფუძველზე, რაჭაში, დაცული ტერიტორიების განვითარებით და ახალი დაცული ტერიტორიების პოტენციალის შესწავლით, ხელი შევუწყოთ უნიკალური ეკოსისტემების,

ლანდშაფტების დაცვას და რეგიონის ეკონომიკური და ტურისტული შესაძლებლობების განვითარებას“, - განაცხადა გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ბიომრავალფეროვნებისა და სატყეო დეპარტამენტის ხელმძღვანელმა კარლო ამირგულაშვილმა.

აღსანიშნავია, რომ გერმანიის მთავრობის მიერ დაფინანსებული 6 წლიანი პროგრამა, „ბიომრავალფეროვნება და მდგრადი ადგილობრივი განვითარება საქართველოში“ რომელსაც, დაცული ტერიტორიების სააგენტო ახორციელებს, სოციალურ-ეკონომიკური კომპონენტის ფარგ-

ლებში, თემის საჭიროებებზე მორგებული ინიციატივების უზრუნველყოფას ითვალისწინებს. აღნიშნულის ფარგლებში, დაგეგმილია საინფორმაციო შეხვედრები ადგილობრივი თემების წარმომადგენლებთან და დაინტერესებულ მხარეებთან, სადაც მოხდება თემის საჭიროებების იდენტიფიცირება და მათ საჭიროებებზე მორგებული სოციალურ-ეკონომიკური პროექტების განხორციელება.

შეხვედრებს, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და დაცული ტერიტორიების სააგენტოს წარმომადგენლებთან ერთად, ადგილობრივი მუნიციპალიტეტების მერიის, საკრებულოს, ადგილობრივი თემებისა და ხელისუფლების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ოთარ შამუგია US-AID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის შემაჯამებელ ღონისძიებას დაესწრო

USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამის შემაჯამებელი ღონისძიება გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრმა ოთარ შამუგიამ, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა, ამერიკის შეერთებული შტატების საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა საქართველოში რობინ ლ. დანიგანმა და საერთაშორისო ორგანიზაციის „სოფლის მეურნეობაში ახალი საზღვრების დადგენა“ (CNFA) პრეზიდენტმა სილვან როიმ გახსნეს. ღონისძიებაზე პროგრამის ფარგლებში მიღწეულ შედეგებზე იმსჯელეს და პროგრამის ბენეფიციარი, წარმატებული აგრობიზნესების წარმომადგენლები დააჯილდოვეს.

ოთარ შამუგიამ აშშ-ის მთავრობას და USAID-ს მხარდაჭერისთვის მადლობა გადაუხადა და აღნიშნა, რომ აშშ საქართველოს ძლიერი მხარდამჭერია, როგორც პოლიტიკური თვალსაზრისით, ასევე ეკონომიკური განვითარების მიმართულებით.

„ამერიკის შეერთებულ შტატებთან აქტიურად ვთანამშრომლობთ როგორც გარემოს დაცვის, ისე სოფლის მეურნეობის მიმართულებით. აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში 1000-ზე მეტმა საწარმომ სხვადასხვა ტიპის მხარდაჭერა მიიღო; დაინერგა სურსათის უვნებლობის საერთაშორისო სტანდარტები; საწარმოებმა მნიშვნელოვნად გაზარდეს წარმოება და რეალიზაცია, როგორც ქვეყნის შიგნით, ასევე საექსპორტო ბაზრებზე. საქართველოს მთავრობის ერთ-ერთი პრიორიტეტია სოფლის მეურნეობის განვითარება. მიმდინარე წელს, ჩვენი ფერმერებისა და მეწარმეების მხარდასაჭერად, 15-მდე პროექტს ვახორციელებთ, რაც ღირებულებათა ჯაჭვის ფაქტობრივად მთელ სპექტრს მოიცავს. პარტნიორობით ერთად განხორციელებული პროექტები, რა თქმა უნდა, ამ ყველაფერს გაცილებით უფრო ეფექტიანს ხდის. საბოლოო ჯამში, ჩვენი მიზანია მხარი დავეჭიროთ ქართული პროდუქცია და იყვნენ უფრო კონკურენტუნარიანი მსოფლიო ბაზარზე“, - განაცხადა ოთარ შამუგიამ.

აშშ-ის საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა საქართველოში რობინ ლ. დანიგანმა პროგრამის ფარგლებში მიღწეულ შედეგებზე გაამახვილა ყურადღება.

„აშშ და საქართველო 32 წელია პარტნიორობენ და ამ პერიოდის განმავლობაში, აშშ-მა საქართველოსთვის დაახლოებით 6 მლრდ დოლარის ინვესტიცია განახორციელა. USAID-ის სოფლის მეურნეობის

პროგრამამ მნიშვნელოვანი როლი შეასრულა სოფლის მეურნეობის განვითარების საქმეში. აღნიშნული პროგრამის ფარგლებში, ექვსი ათასი ახალი სამუშაო ადგილი შეიქმნა და პროგრამამ გავლენა იქონია ასი ათასი ადამიანის ცხოვრების გაუმჯობესებაზე და ამავე დროს, სოფლის მეურნეობის სექტორის განვითარებაზე“, - განაცხადა ელჩმა.

როგორც პირველმა ვიცე-პრემიერმა, ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების მინისტრმა ლევან დავითაშვილმა აღნიშნა, პროგრამის შედეგად, დაახლოებით 150 მლნ-მდე დოლარის ღირებულების აგროსასურსათო პროდუქციის ექსპორტი განხორციელდა. ღონისძიებას საქართველოს პარლამენტის, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს, არასამთავრობო და საერთაშორისო ორგანიზაციების და დარგობრივი ასოციაციების წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

USAID-ის სოფლის მეურნეობის პროგრამას, რომლის ბიუჯეტი 26.88 მილიონ აშშ დოლარს შეადგენდა, CNFA ხუთ ნახევარი წლის განმავლობაში ახორციელებდა. პროგრამამ ქვეყნის მასშტაბით ხელი შეუწყო სოფლის მეურნეობის დარგის განვითარებას, სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის ეკონომიკური და სოციალური შესაძლებლობების გაძლიერებას, ახალი ბაზრების ათვისებასა და ექსპორტის ზრდას.

პროგრამის პარტნიორები იყვნენ: გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტრო, ა(ა) იპ სოფლის მეურნეობის სააგენტო, სსიპ სურსათის ეროვნული სააგენტო, სსიპ ღვინის ეროვნული სააგენტო, სსიპ „აწარმოე საქართველოში“, საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციები, ფინანსური ინსტიტუტები და მედია საშუალებები.

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მომზადებული „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტი, კარდამენის ევროკავშირთან ინტეგრაციისა და რეგიონული პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტებმა, პირველი მოსმენით განიხილეს და მას მხარი დაუჭირეს

კანონპროექტის შემუშავების მიზანია ევროკავშირის კანონმდებლობასთან ჰარმონიზაცია.

„კანონის მიღება უზრუნველყოფს ბიოლოგიური მრავალფეროვნების დაცვის მყარი სამართლებრივი საფუძვლების შექმნას. კანონპროექტი უზრუნველყოფს ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების დაცვას, სახეობებისა და ჰაბიტატების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების შენარჩუნებასა და გაუმჯობესებას“, - განაცხადა მინისტრის პირველმა მოადგილემ.

კომიტეტებმა მოისმინეს და მოიწონეს კანონის პროექტი „გარემოსდაცვითი შეფასების კოდექსში ცვლილების შეტანის შესახებ“, რომლის მიზანია კოდექსის „ბიოლოგიური მრავალფეროვნების შესახებ“ საქართველოს კანონის პროექტთან შესაბამისობაში მოყვანა.

გურიის რეგიონში, როხატაურისა და ოზურგეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე, 15 ათას ჰექტარზე მეტ ფართობზე ეროვნული პარკი დაარსდება. „გურიის ეროვნული პარკის შექმნის და მართვის შესახებ“ კანონპროექტი კარდამენის რეგიონული პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტის სხდომაზე გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის პირველმა მოადგილემ ნინო თანდილაშვილმა წარაგვიჩინა

კანონპროექტი შეგვემუშავებინა. აქტიურად ვიმუშავებთ ადგილობრივ მოსახლეობასთან. გვექონდა საჯარო განხილვები მუნიციპალიტეტებში. ყველა სახელმწიფო უწყებასთან კონსენსუსის საფუძველზე შეჯერებული ვერსიით, როხატაურისა და ოზურგეთის მუნიციპალიტეტების ტერიტორიაზე, 15 300 ჰექტარ ფართობზე, გურიის ეროვნული პარკი დაარსდება. აქედან, მთლიანი ფართობის 92% - 14 141 ჰექტარი არის ტყის ტერიტორია, დანარჩენი ფართობი კი, ძირითადად ალპური მდელოებია. ჩვენ გვგვამის, რომ დაცული ტერიტორიების დაარსება გარკვეულ შეზღუდვებს ითვალისწინებს და ამ ფონზე, უნდა აღვნიშნო, რომ ეროვნული პარკის ფარგლებში ტრადიციული საქმიანობა, სათიბი და საძოვრების გამოყენება არ იზღუდება. ვფიქრობ, ასეთი ეროვნული პარკის შექმნა, გურიის რეგიონისთვის, რეგიონული განვითარების კონტექსტში, ძალიან მნიშვნელოვანია“, - განაცხადა ნინო თანდილაშვილმა.

„დაცული ტერიტორიების განვითარება ჩვენთვის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა. ბოლო 10 წლის განმავლობაში ორჯერ გავზარდეთ დაცული ტერიტორიების ფართობი და პროცესი გრძელდება. დაცული ტერიტორიების სააგენტოს და ბუნების დაცვის მსოფლიო ფონდის კავკასიის პროგრამის ოფისის მიერ, შვედეთის მთავრობის დაფინანსებით, განხორციელდა მნიშვნელოვანი სამუშაოები: ადგილზე ჩატარდა კვლევები, რათა გურიის ეროვნული პარკის დასაარსებლად

მინისტრის მოადგილის განმარტებით, კანონპროექტის უმთავრესი მიზანი, პარკის დაარსებით, ადგილზე დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის, ვიზიტორთა ცენტრის შექმნით და ეკოტურისტული ინფრასტრუქტურის განვითარებით, ბიომრავალფეროვნებით გამორჩეული გურიის ეკოტურისტული პოტენციალის გაზრდაა. პარლამენტის რეგიონული პოლიტიკისა და თვითმმართველობის კომიტეტის სხდომაზე გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს კანონპროექტი პირველი მოსმენით მოიწონეს.

სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო დაბორატორიის ქუთაისის ზონალური დიაგნოსტიკური დაბორატორიაში სოფლის დიაგნოსტიკის ახალი მეთოდი დაინერგა

ქუთაისის ლაბორატორიაში გამართულ შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე სოლომონ პავლიაშვილი, იმერეთის რეგიონში სახელმწიფო რწმუნებულის მოადგილე ლევან კვიციანიძე, ქუთაისის მერის მოადგილე თამარ დახუნდარიძე და სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორიის დირექტორი ირაკლი გულედიანი დაესწრნენ.

შეხვედრაზე, ლაბორატორიაში ცოფის დიაგნოსტიკის მეთოდებთან და სიახლეებთან ერთად, ლაბორატორიის შესაძლებლობებზე იმსჯელეს. შეხვედრის მონაწილეებმა უახლესი აპარატურით აღჭურვილი ცხოველთა დაავადებების დიაგნოსტიკის დეპარტამენტი დაათვალიერეს.

„ქუთაისის ლაბორატორიაში ცოფის დაავადების კვლევის მეთოდის დანერგვა საშუალებას მოგვცემს,

დასავლეთ საქართველოს რეგიონში დროულად ჩატარდეს დიაგნოსტიკა და მოსახლეობამ ოპერატიულად მიიღოს სანდო კვლევის პასუხები. აღნიშნული კვლევის დანერგვით უფრო დაჩქარდება სახელმწიფო კონტროლის ფარგლებში დაგეგმილი ღონისძიებები. აღსანიშნავია, რომ სოფლის მეურნეობის სახელმწიფო ლაბორატორია, სურსათის ეროვნულ

სააგენტოსთან ერთად, აქტიურად მუშაობს ცოფის დაავადების როგორც კონტროლზე, ასევე, დიაგნოსტიკაზე“, - განაცხადა სოლომონ პავლიაშვილმა.

ზონალურ-დიაგნოსტიკურ ლაბორატორიაში გამართულ შეხვედრას სურსათის ეროვნული სააგენტოს იმერეთის რეგიონული სამმართველოსა და ქუთაისის ზონალურ-დიაგნოსტიკური ლაბორატორიის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

ბარჯომის დასვინა და სოფლის მეურნეობის მინისტრის მოადგილე სოლომონ პავლიაშვილი მწარმოებლის გაფართოებული ვადებზე დახმარების (მგვ) ორგანიზაციების წარმომადგენლებს შეხვდა

შეხვედრაზე ნარჩენების შეგროვება-გადამუშავების მიმართულებით ორგანიზაციების მიერ განხორციელებული სამუშაოები, მიღწეული შედეგები და გამოწვევები განიხილეს. ხაზი გაესვა გადამამუშავებელი მსხვილი საწარმოს შექმნის, თანამედროვე ტექნოლოგიების შემოტანა-დანერგვის და წარმოებული პროდუქციის სარეალიზაციო ბაზრების მოძიების მნიშვნელობას.

„მწარმოებლის გაფართოებული ვადებულების ორგანიზაციების ხელშეწყობა და შესაძლებლობების განვითარების მხარდაჭერა სახელმწიფოსთვის განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია. ნარჩენების შეგროვება-გადამუშავების მიმართულებით პროგრესი ნამდვილად გვაქვს, თუმცა ნარჩენების გადამამუშავებელი მაღალტექნოლოგიური საწარმოების შექმნა-განვითარების

მხარდაჭერის საჭიროება არსებობს. ჩვენი მიზანია, მგვ ორგანიზაციებს მხარი დავეჭიროთ ისეთ პროექტებში, რომლებიც იქნება მდგრადი, ხელს შეუწყობს ქვეყანაში გადამამუშავებელი წარმოების განვითარებას, თანამედროვე ტექნოლოგიების შემოტანა-დანერგვა-ოპტიმიზაციას და ისეთი ხარისხის პროდუქციის წარმოებას, რომლის ექსპორტიც ევროკავშირის ბაზარზე იქნება შესაძლებელი. მინდა აღვნიშნო, რომ სახელმწიფოს ამოცანაა ნარჩენების რეციკლირების სისტემის ყველა რგოლი განვითარდეს და ეფექტიანად ამოქმედდეს, რაც ხელს შეუწყობს ქვეყანაში მწვანე ეკონომიკის განვითარებას“, - განაცხადა სოლომონ პავლიაშვილმა.

მგვ ორგანიზაციების წარმომადგენლების მხრიდან აღინიშნა, რომ ინიციატივა დრო-

ული და აქტუალურია, რადგან ნარჩენების გადამამუშავების სექტორის განვითარება სახელმწიფოსთან თანამშრომლობის და მისი მხარდაჭერის გარეშე რთული იქნება. პირველ ეტაპზე, ქვეყანაში ნარჩენების სრულად გადამამუშავება შესაძლოა ვერ მოხერხდეს, თუმცა, მნიშვნელოვანია, მაქსიმალურად მოხდეს არსებული პოტენციალის ათვისება და ნარჩენის პირველადი გადამამუშავების ადგილზე განხორციელება. როგორც მგვ ორგანიზაციების წარმომადგენლებმა შეხვედრაზე განაცხადეს, განვლილმა ერთმა წელმა, ნათლად გამოჩინა ქვეყანაში ნარჩენების შეგროვება-გადამამუშავების კუთხით არსებული როგორც პოტენციალი, ისე გამოწვევები.

შეხვედრას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს შესაბამისი დეპარტამენტის წარმომადგენლები ესწრებოდნენ.

საქართველო რადიაციის მონიტორინგის საერთაშორისო სისტემას შეუერთდა

საქართველო ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს რადიაციის მონიტორინგის საერთაშორისო სისტემას (IRMIS) შეუერთდა. ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მფლობელობაში არსებული გარემოს რადიაციული ფონის მონიტორინგის სადგურებიდან გამოსხივების მაჩვენებლები ავტომატურად მიეწოდება IRMIS სისტემას და მიმდინარე რეჟიმში აისახება საერთაშორისო რუკაზე.

საქართველოს საერთაშორისო ვალდებულებების გათვალისწინებით შექმნილი IRMIS სისტემა მნიშვნელოვანი მექანიზმია ბირთვული ან რადიოლოგიური საგანგებო სიტუაციების ადრეული შეტყობინებისა და რეაგირების მართვის პროცესში. სისტემაში ჩართული სახელმწიფოების მონაცემები ბუნებრივი რადიაციული ფონის მიმდინარე რეჟიმში მონიტორინგისა და შესაბამისად, ეფექტიანი გადაწყვეტილებების დროული მიღების შესაძლებლობას იძლევა.

„IRMIS სისტემაში ჩართვა ადასტურებს საქართველოს ერთგულებას ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სფეროს მარეგულირებელი საერთაშორისო სამართლებრივი რეჟიმისა და საერთაშორისო თანამშრომლობის

მიმართ“, - აღნიშნა ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს უფროსმა ხატია ჯიქურიძემ.

ატომური ენერჯის საერთაშორისო სააგენტოს ინციდენტებისა და საგანგებო სიტუაციების ცენტრის დირექტორის განცხადებით, ამგვარი ჩართულობა მნიშვნელოვნად აძლიერებს საერთაშორისო თანამშრომლობას მოსახლეობისა და გარემოს დაცვის მიზნებისთვის.

ბირთვული და რადიაციული უსაფრთხოების სააგენტოს მიერ რადიაციული ფონის მონიტორინგის სადგურებზე განხორციელებული ტექნიკური ღონისძიებებისა და პროგრამული უზრუნველყოფის შედეგად, საქართველომ შეიძინა IRMIS სისტემის რიგით 50-ე კონტრიბუტორი სახელმწიფოს სტატუსი.

**სოფლის განვითარების
სააგენტოს ტექნიკური
დახმარების პროგრამის
ფარგლებში ბრენდი
„MEADOW“ შეიქმნა**

ბრენდით „Meadow“ იყიდება თაფლისგან დამზადებული ალკოჰოლური სასმელი თაფლუჭი, რომელსაც ფერმერი ავთანდილ სოსელია შეიღო, ლუკასთან ერთად რაჭაში ამზადებს.

„ჩვენი ძირითადი საქმიანობა მევენახეობა-მეღვინეობაა, თუმცა, ამავდროულად, დაკავებული ვართ მეფუტკრეობით. სწორედ ამიტომ, გადაწყვიტეთ, შეგვექმნა თაფლის და ღვინის წარმოების ერთგვარი ტანდემი. გვინდოდა, გავგვეცოცხლებინა ძველი ქართული ტრადიცია და დავიწყეთ თაფლუჭის დამზადება. ჩვენი პროდუქტი იქმნება რაჭაში, სოფელ ჟოშხაში“, - აღნიშნავს მეწარმე.

აღსანიშნავია, რომ ავთანდილ სოსელიამ, 2018 წელს, სწორედ სოფლის განვითარების სააგენტოს თანადაფინანსებით გააფართოვა საფუტკრე მეურნეობა, 2023 წელს კი, სოფლის განვითარების სააგენტოს ტექნიკური დახმარების პროგრამის ფარგლებში, პროდუქციის ბრენდირება მოახდინა. სააგენტოს თანადაფინანსებამ შეადგინა 15,000 ლარი. დღეისათვის, პროდუქციის რეალიზაცია ხორციელდება ადგილობრივ ბაზარზე - მაღაზიებსა და რესტორნებში.

**სოფლის განვითარების
სააგენტოს მხარდაჭერით,
კომპანია „რუხი
დედოფალი“ კატარში
თაფლის კოსმეტიკა
ქსპორტზე გაიტანა**

კომპანია საკუთარი პროდუქცია, პირველად, კატარის დედაქალაქ დოჰაში, ყურის რეგიონში ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბურ საერთაშორისო გამოფენაზე „Agriteq 2023“ სოფლის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით გააცნო მომხმარებელს.

თამარ კვარაცხელიამ ზუგდიდის მუნიციპალიტეტში ფუტკარი 4 წლის წინ მოაშენა.

„1 წლის წინ, მარტში, სოფლის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით, მონაწილეობა მივიღეთ

კატარში, ქალაქ დოჰაში საერთაშორისო გამოფენაში, სადაც გავიცანით უცხოელი ინვესტორები. ისინი საქართველოში ჩამოვიდნენ, შედგა კონტრაქტი და ექსპორტზე რამოდენიმე თვეში გავიტანეთ ჩვენი თაფლი და კოსმეტიკა“, - აღნიშნავს თამარ კვარაცხელია.

ქართული ხარისხიანი აგროპროდუქციის ცნობადობის ზრდისა და ბაზრების დივერსიფიკაციის მიზნით, სოფლის განვითარების სააგენტოს მხარდაჭერით, მხოლოდ 2023 წელს, 60-მდე კომპანიამ 8 საერთაშორისო გამოფენაში მიიღო მონაწილეობა.

**სოფლის განვითარების
სააგენტოს მხარდაჭერით
შექმნილი საწარმო
გურჯაანში**

„ქართული აგროპროდუქტი“ სახელმწიფოს ფინანსური მხარდაჭერით შექმნილი საწარმოა, რომელიც ამ ეტაპზე პროდუქციას 3 ბრენდის ქვეშ აწარმოებს - „კეთილი და პატიოსანი“ (დასალევი ხილ-ბოსტნეული), „პოპორელი“ (სოსების ხაზი) და „მიმო“ (ბრენდის ქვეშ ინარმოება 9 სახეობის სხვადასხვა ხილის მიქსით მიღებული ნექტარი და 5 სახის ცივი ჩაი). ამ ეტაპზე, ბრენდის მთავარი

მიმართულება ექსპორტია. ამ ბრენდით კომპანიის მიზანი იყო, შეექმნა ჯანსაღი წვენი შაქრისა და დანამატების გარეშე.

როგორც კომპანიის დირექტორი, იოსებ მანჯავიძე აღნიშნავს, პროდუქციაში მხოლოდ ქართული, ადგილობრივი პროდუქტია და ასევე, რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანია, წარმოებაში შაქრის გამოყენება არ ხდება.

„სოფლის განვითარების სააგენტოს დახმარებამ ძალიან დიდი სტიმული მოგვცა. მნიშვნელოვანია, რომელ საქმესაც ვიწყებთ, იმ მიმართულებით მუდმივად განვითარდეთ. ბევრი შრომით სასურველ შედეგს აუცილებლად მივაღწევთ“, - აღნიშნავს კომპანიის „ქართული აგროპროდუქტი“ დირექტორი იოსებ მანჯავიძე.

**ოზურგეთის
მუნიციპალიტეტში,
7,2 კილომეტრი
სიგრძის სადრენაჟე
არხებზე განმედიტი
სამუშაოები
ვიმდინარეობს**

შპს „საქართველოს მელიორაცია“ ოზურგეთის მუნიციპალიტეტში სადრენაჟე სისტემის მოწესრიგების სამუშაოებს ატარებს.

სარემონტო-საექსპლუატაციო ღონისძიებები კაპოვანის დამშრობ მასივზე მიმდინარეობს.

სოფელ ნატანებში ხე-მცენარეებისა და ნატანი მასისგან, ჯამში, 7,2 კილომეტრი სიგრძის მაგის-

ტრალური და შემკრები არხები იწმინდება.

ჩატარებული სამუშაოები კოლექტორებში წყლის შეუფერხებლად გადინებას უზრუნველყოფს. შედეგად, 50 ჰექტარ სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ფართობზე სადრენაჟე მომსახურება გაუმჯობესდება, რაც უხვი და ხარისხიანი მოსავლიანობის გაზრდას შეუწყობს ხელს.

სამუშაოები მასში დასრულდება.

**კახეთში დაამატა
1015 ჰექტარი
სასოფლო-სამეურნეო
მიწის ფართობი
წყალუზრუნველყოფილი
გახდება**

გურჯაანის მუნიციპალიტეტში ქვემო სამგორის სარწყავი სისტემის მარჯვენა მაგისტრალური არხის რეაბილიტაცია მიმდინარეობს, რაც 4 კმ-მდე სიგრძის სხვადასხვა რიგის წყალგამანაწილებელი არხის და მისი განშტოებების აღდგენას, 25 კმ სიგრძის ლითონის მილების მოწყობასა და სხვადასხვა ჰიდროტექნიკური ნაგებობის მონტაჟს ითვალისწინებს.

სამუშაოებს საქართველოს მელიორაცია ახორციელებს.

8,7 მლნ ლარის ღირებულების პროექტი სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ფინანსდება.

ჩატარებული სამუშაოების შედეგად, წყალუზრუნველყოფილი გახდება 1015 ჰექტარი სასოფლო-სამეურნეო მიწის ფართობი.

რეაბილიტირებული სარწყავი სისტემის საშუალებით, გურჯაანის მუნიციპალიტეტის სოფელი ქოდალოს, არაშენდასა და დარჩეთის სავარგულები მოიწვევება.

სამუშაოები 2025 წლის მაისში დასრულდება.

ახალგაზრდებს, სტაჟირების გავლის შემდგომ, გარემოს ეროვნულ სააგენტოში დასაქმების შესაძლებლობა ექნებათ

კლიმატის ცვლილების ნეგატიური ზეგავლენით გამოწვეული ბუნებრივი კატასტროფების პრევენცია/შერბილება, ბოლო წლების განმავლობაში, გარემოს ეროვნული სააგენტოს და ზოგადად, ქვეყნის მნიშვნელოვან ეროვნულ პრიორიტეტად იქცა. ამ მიმართულებით, სააგენტოს მხრიდან არაერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა - გაუმჯობესდა, თანამედროვე სტანდარტების შესაბამისად აღიჭურვა და სრულად ავტომატიზებული გახდა ჰიდრომეტეოროლოგიურ პარამეტრებზე დაკვირვების ქსელი, დასავლეთ და აღმოსავლეთ საქართველოში დამონტაჟდა თანამედროვე მეტეოროლოგიური რადარები, რომლებიც უზრუნველყოფს ძლიერი ნალექებით გამოწვეული წყალმოვარდნების და ღვარცოფების შესახებ ინფორმაციის მონიტორინგს. ასევე, მიმდინარეობს მონიტორინგის ქსელის მოწყობა, რომელიც გულისხმობს, ქვეყნის მასშტაბით, მეტეოროლოგიური და ჰიდროლოგიური პარამეტრების გამზომი ავტომატური ხელსაწყო-დანადგარების, სადგურების და საგუშაგოების ინსტალირებას.

გარემოს ეროვნული სააგენტოს ერთ-ერთ მნიშვნელოვან დარგობრივ მიმართულებას ჰიდრომეტეოროლოგია, ხოლო სტრუქტურულ ერთეულს, ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი წარმოადგენს. დეპარტამენტის საქმიანობა მოიცავს: ქვეყნის ტერიტორიაზე მეტეოროლოგიურ და ჰიდროლოგიურ პარამეტრებზე დაკვირვებების წარმოებას; მონაცემების შეგროვება-გავრცელებას როგორც ეროვნულ, ისე საერთაშორისო დონეზე; ამინდის მოკლევადიანი და გრძელვადიანი პროგნოზების მომზადება-გავრცელებასა და მოსალოდნელი ჰიდრომეტეოროლოგიური მოვლენების შესახებ გაფრთხილებების მომზადებას.

რგვის მიზნით, აქტიურად თანამშრომლობს როგორც საერთაშორისო ორგანიზაციებთან, ასევე სხვადასხვა ქვეყნის ექსპერტებთან. გარემოს ეროვნული სააგენტოს კიდევ ერთი მნიშვნელოვანი მიმართულება გეოლოგიაა. სააგენტოს სტრუქტურული ერთეულის, გეოლოგიის დეპარტამენტის საქმიანობა, ქვეყნის მასშტაბით, სტიქიური გეოლოგიური პროცესების შეფასებას და გეოლოგიური საფრთხეების განსაზღვრას, ასევე, მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების მონიტორინგსა და სახელმწიფო გეოლოგიური რუკების შედგენას მოიცავს. აღსანიშნავია, რომ ყოველწლიურად, გეოლოგიის დეპარტამენტის მიერ მზადდება მიწისქვეშა მტკნარი სასმელი წყლების რაოდენობრივი და ხარისხობრივი მახასიათებლების, ასევე, გეოლოგიური მონიტორინგის და სტიქიის ექსტრემალური გააქტიურების პერიოდში ჩატარებული კვლევების შედეგად დამუშავებული გეოლოგიური საფრთხეების შესახებ საინფორმაციო ბიულეტენები. გეოლოგიის დეპარტამენტის სპეციალისტების

მიერ ხორციელდება, ქვეყნის მასშტაბით, ბუნებრივი სტიქიებით დაზარალებული ასეულობით საკარმიდამო ნაკვეთის, საცხოვრებელი სახლებისა და ინფრასტრუქტურული ობიექტების შეფასება. მნიშვნელოვანია, რომ გრძელდება, ქვეყნის ტერიტორიაზე არსებული, მსხვილი მეწყრული უბნების გეოლოგიური კვლევა და მონიტორინგის სისტემის ინსტალირება. დაგეგმილია კონკრეტული მდინარეების ხეობების შესწავლა. გარემოს ეროვნული სააგენტოს კიდევ ერთი პრიორიტეტული მიმართულება და მნიშვნელოვანი გამოწვევა, ტექნიკური შესაძლებლობების გაძლიერებასთან ერთად, სპეციალისტების ნაკლებობა და ახალი კადრების მოზიდვაა. შესაბამისად, სააგენტო განსაკუთრებით გააძლიერებს ამ მიმართულებით მუშაობას, ახალგაზრდების შესაბამისი სპეციალობებით დაინტერესების ხელშეწყობას და მოტივაციის ამაღლებას, სააგენტოში სტაჟირებისა და შემდგომი დასაქმების პერსპექტივით. სააგენტოს შესაბამის დეპარტამენტში

სტაჟირება, ახალგაზრდებს საშუალებას მისცემს, ჩაერთონ სააგენტოს ყოველდღიურ საქმიანობაში, სპეციალისტებთან მუშაობით გაიღრმავონ თეორიული ცოდნა და მიიღონ პრაქტიკული გამოცდილება, ასევე ჩაერთონ სავსე სამუშაოებში, რაც მნიშვნელოვანია პროფესიული განვითარებისთვის. გარემოს ეროვნულ სააგენტოში ანაზღაურებადი სტაჟირების გავლის შემდგომ, წარმატებულ ახალგაზრდებს, სააგენტოს სხვადასხვა სტრუქტურულ ერთეულში დასაქმების შესაძლებლობა ექნებათ.

გარემოს ეროვნული სააგენტო სხვადასხვა მიმართულებით სტაჟირების გავლის მსურველთათვის კონკურსებს ეტაპობრივად გამოაცხადებს. კონკურსების შესახებ ინფორმაციის გაცნობა შესაძლებელი იქნება საჯარო სამსახურის ეროვნული ბიუროს ვებგვერდზე hr.gov.ge, ასევე სააგენტოს ვებ და ფეისბუქის გვერდებზე.

უნდა აღინიშნოს, რომ სააგენტოს ჰიდრომეტეოროლოგიის დეპარტამენტი, საუკეთესო გამოცდილების გაზიარებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიის/სტანდარტების დანე-

კონკურსის „დავიცვათ ტყე ჩვენი მწვანე მომავლისთვის“ გამარჯვებულები დააილდოვდნენ

გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრის დირექტორმა თამარ ალადაშვილმა ესეების კონკურსის „დავიცვათ ტყე ჩვენი მწვანე მომავლისთვის“ გამარჯვებულები დააილდოვა. კონკურსის მიზანი ტყის მდგრადი მართვის, ამ მიმართულებით არსებული გამოწვევებისა და მათი გადაჭრის გზების შესახებ მოსწავლეების ცნობიერების ამაღლება იყო.

ორე საჯარო სკოლის მოსწავლემ ბადრი პეტრუაშვილმა დაიკავა, ხოლო მესამე ადგილზე მარტვილის მუნიციპალიტეტის სოფელ ბანძის საჯარო სკოლის მოსწავლე სალომე ძაგანია გავიდა. კონკურსის ფინალისტებსა და გამარჯვებულ მოსწავლეებს წიგნის ვაუჩერები გადაეცათ. კონკურსის ფარგლებში, მონაწილე მოსწავლეებს უნდა წარმოედგინათ ნამუშევრები ტყეზე ზეწოლის შემცირების გზების, ტყის მერქნული და არამერქნული რესურსების სწორად გამოყენების, ალტერნატიული საწვავისა და საზოგადოების მხრიდან ტყის დაცვის ვალდებულებების შესახებ. ესეები შეფასდა სპეციალურად შექმნილი კომისიის მიერ წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმების მიხედვით.

დაჯილდოების ღონისძიებას გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროსა და გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) წარმომადგენლები ესწრებოდნენ. გარემოსდაცვითი ინფორმაციისა და განათლების ცენტრმა ესეების კონკურსი, ტყის დაცვისა და მდგრადი მართვის საკითხებით დაინტერესებული მოსწავლეებისთვის, საქართველოში ტყის სექტორის რეფორმის მხარდაჭერის პროექტის „ECO.Georgia“ ფარგლებში გამოაცხადა.

პროექტი „ECO.Georgia“ თანადაფინანსებულია კლიმატის მწვანე ფონდის (GCF), საქართველოს მთავრობის, გერმანიის ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ფედერალური სამინისტროს (BMZ) და შვეიცარიის განვითარებისა და თანამშრომლობის სააგენტოს (SDC) მიერ. პროექტი ხორციელდება გერმანიის საერთაშორისო თანამშრომლობის საზოგადოების (GIZ) და გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ, სამინისტროს დაქვემდებარებული უწყებების ჩართულობით

როგორია იყო ქალი რეინჯერი?

გვსურს, გაგაცნოთ დაცული ტერიტორიების სააგენტოს რეინჯერი ქალები, რომლებიც პროფესიულ საქმიანობასთან დაკავშირებულ გამონვევებსა და მიღწევებზე გვიყვებიან

ეკა ბარილაკა მარტივლის კანიონის რეინჯერი

ძალიან დიდი სიყვარული მქონდა ყოველთვის ბუნების მიმართ. ამიტომ, როდესაც 2016 წელს მარტივლის კანიონი გაიხსნა და დაცული ტერიტორიების სააგენტომ რეინჯერის პოზიციაზე კონკურსი გამოაცხადა, შევიტანე განაცხადი, გამიმართლა და გახსნის დღიდან ვმუშაობ რეინჯერად.

ერთადერთი რაც ვიცოდი, იყო ბუნების სიყვარული და მის სამსახურში ყოფნის სურვილი, დანარჩენი ყველაფერი დროთა განმავლობაში ვისწავლე. ძალიან დამეხმარა ადმინისტრაციის დირექტორი, ზაზა გაგუა. მან კიდევ ერთხელ დამარწმუნა ჩემი გადაწყვეტილების სისწორე და მომცა შემდგომი განვითარების სტიმული.

ჩემი, როგორც რეინჯერის მოვალეობაა ტერიტორიის დაცვა, შემოვლა, ვიზიტორის უსაფრთხოვად გადაადგილება. ჩემი თანამშრომ-

ლები, ყოველთვის პატივისცემით მეტყევიან, ვგრძნობ მათ მხარდაჭერას, მუდამ ცდილობენ, რომ ამარიდონ ისეთი საქმიანობები, სადაც შეიძლება რაიმე საფრთხე შემექმნას.

დაცული ტერიტორიების სააგენტო მუდმივად ზრუნავს ჩვენი, რეინჯერების პროფესიულ განვითარებაზე, გვიტარდება ტრენინგები, ცდილობს წაგვახალისოს და დააფასოს ჩვენი შრომა, რაც გვაძლევს სტიმულს უფრო პასუხისმგებლობითა და სიყვარულით შევასრულოთ ჩვენი საქმე.

წლების წინ, სანამ რეინჯერად დავიწყებდი მუშაობას, ოჯახიდან, მეგობრებიდან, მქონდა დიდი წინააღმდეგობა, თვლიდნენ, რომ ეს ქალის საქმე არ იყო. მე მაინც ავისრულე ოცნება და გავხდი რეინჯერი. ქალბატონებს ვეტყვოდი, თუ გსურთ გახდეთ ერთ-ერთი ჩვენგანი, ნუ დაბრკოლდებით, თამამად დაჰყევით სურვილს და აუცილებლად გამოგივით ყველაფერი.

თაა ხილავილი ფავა-ხავსურათის ეროვნული პარკის რეინჯერი

იყო ქალი რეინჯერი არ არის ადვილი და ბევრ საფრთხესთანაც არის დაკავშირებული, მაგრამ მე არ შემშინებია არასდროს. ჩემი სამსახური ჩემთვის ჰობივც არის. დაცული ტერიტორიების სააგენტო მუდმივად ზრუნავს ჩვენს პროფესიულ ზრდა-განვითარებაზე.

სამომავლო გეგმებს და მიზნებს რაც შეეხება, მაქვს სურვილი გავხდე უფროსი რეინჯერი, ძალიან მიყვარს ჩემი საქმე, მაღალი პასუხისმგებლობით ვასრულებ ჩემზე დაკისრებულ მოვალეობებს.

წარსულში რომ დამაბრუნოთ, არაფერს შევცვლიდი. იმავე გზას გავივლიდი, რადგან ზუსტად იქ ვარ, სადაც უნდა ვიყო. მე ვამაყობ და ბედნიერი ვარ ჩემი სამსახურით.

სალომე ილოიძე თუშეთის ეროვნული პარკის რეინჯერი

პროფესიით ვარ კავკასიოლოგი. უნივერსიტეტში სწავლის პარალელურად, ჩართული ვიყავი თუშეთის ეროვნული პარკის პროექტებში მოხალისედ. ასევე, თუშეთის ეროვნული პარკის მეგობართა ასოციაციის პროექტებში.

მაშინ გამიჩნდა სურვილი დამეწყო მუშაობა თუშეთის ეროვნული პარკის ადმინისტრაციაში რეინჯერად. როგორც კი გამოცხადდა ვაკანსია, მაშინვე გავაგზავნე განაცხადი და ამიყვანეს.

ამ წლების განმავლობაში უამრავი საჭირო ტრენინგი და სწავლება ჩაგვიტარა დაცული ტერიტორიების სააგენტომ ჩვენი პროფესიული ზრდა-განვითარებისთვის. ცენტრალური აპარატის მხრიდან ვგრძნობ დიდ მხარდაჭერას, სხვა-

ნაირად ალბათ ამდენ ხანს ვერ გავჩერდებოდი. თუშეთი მაღალმთიანი და რთული რელიეფის მხარეა. აქედან გამომდინარე გვაქვს რამდენიმე სახის საპატრულო მარშრუტი ფეხით, ცხენით ან მანქანით.

პატრულირების დროს ხდება ბიომრავალფეროვნების მონიტორინგი და ასევე ინფორმაციის შეგროვება ადგილობრივებისგან, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია. თუშეთის ეროვნულ პარკში ერთადერთი ქალი რეინჯერი ვარ.

ჩემს თავს და ზოგადად, მომავალ თაობას ვეტყვოდი, რომ გამოიყენონ ყველა არსებული შესაძლებლობა და არ თქვან უარი საყვარელ საქმიანობაზე.

ბელა ნაგვალაქა იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციის რეინჯერი

რეინჯერად 5 წელია ვმუშაობ, მანამდე 7 წელი ადმინისტრაციის ბულატრის პოზიციაზე ვმუშაობდი. ვინაიდან ბუნებასთან ახლო კონტაქტი, თავგადასავლები ჩემი ჰობია, 2019 წელს, რეინჯერის ვაკანსიის გამოცხადებისთანავე, მივიღე პროფესიის შეცვლის გადაწყვეტილება. იმერეთის მღვიმეების დაცული ტერიტორიების ადმინისტრაციაში რეინჯერის პოზიციაზე ქალი მხოლოდ მე ვარ, თუმცა ადმინისტრაციაში დასაქმებულთა ნახევარი ქალბატონია. ჩვენ თანაბარი უფლებებით ვსარგებლობთ.

ჩემი ყოველდღიური საქმიანობა მოიცავს წინასწარ განსაზღვრულ ტერიტორიაზე პატრულირებას, ამ ტერიტორიაზე ზრუნვას და დაცვას. სამუშაო დრო სრული განაკვეთია.

რეინჯერად მუშაობის გადაწყვეტილების პროცესში მთავარი მოტივატორი, ამ პოზიციაზე ჩემამდე დასაქმებული ქალბატონები იყვნენ.

21 მარტი ტყის საერთაშორისო და დაუნის სინდრომის მსოფლიო დღია

ტყის საერთაშორისო დღესთან დაკავშირებით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს ეროვნული სატყეო სააგენტოს ინიციატივით, ქუთაისში, წმ. ნინოს სახელობის მესამე საჯარო სკოლის მოსწავლეებთან საინფორმაციო შეხვედრა გაიმართა. სახელმწიფო ტყის ტერიტორიაზე დარგვის აქცია მოეწყო. მოსწავლეებმა ტყის მნიშვნელობის, მისი დაცვა-აღდგენის შესახებ ინფორმაცია მიიღეს და სიმბოლურად, 21 ძირი წინვოვანი და ფოთლოვანი სახეობის ნერგი დარგეს. დარგვის აქციას დაუნის სინდრომის მქონე ბავშვები, ქუთაისის დღის ცენტრის - „ჯადოსნური სამყარო“ ბენეფიციარები შეუერთდნენ.

„საზოგადოების ჩართულობა და პროცესის გამჭვირვალობა ტყის მდგრადი მართვის ერთ-ერთი წინაპირობაა; განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს ახალგაზრდების დაინტერესებას და მათ აქტიურობას. აქვე მინდა აღვნიშნო, რომ პროფესიული განათლების ხელშეწყობა და დარგში ახალგაზრდა კადრების მოზიდვა ეროვნული სატყეო სააგენტოს ძირითად პრიორიტეტს წარმოადგენს. იმედი გვაქვს, რომ სულ უფრო მეტი დაინტერესება იქნება როგორც ამ პროფესიით, ისე, ტყის ეკოსისტემის მოვლით და შენარჩუნებით“, - აღნიშნა ეროვნული სატყეო სააგენტოს უფროსის მოადგილემ ნათია იორდანიშვილმა.

21 მარტი ტყის საერთაშორისო დღედ გავროს გენერალურმა ასამბლეამ 1971 წელს აღიარა. ამ დღის აღნიშვნის მიზანი ტყის მნიშვნელობის შესახებ საზოგადოების ცნობიერების ამაღლებაა.

ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტი, სოფელ ქვენობანში „საქმიანი ეზო“ მოეწყო

გურიის რეგიონი ერთ-ერთია იმ სამ მიზნულ რეგიონს შორის, სადაც კლიმატის მწვანე ფონდის, გერმანიის, შვეიცარიისა და საქართველოს მთავრობების თანადაფინანსებით, საქართველოს ტყის სექტორის მხარდაჭერის პროექტი - „ECO.Georgia“ ხორციელდება

პროექტის ფარგლებში „საქმიანი ეზო“ ჩოხატაურის მუნიციპალიტეტის სოფელ ქვენობანში მოეწყო. ეს რეგიონში მეოთხე „საქმიანი ეზოა“, რომელიც ადგილობრივ მოსახლეობას მოემსახურება.

ეროვნულ სატყეო სააგენტოს ადგილი აქვს პასუხისმგებლობა, მოსახლეობა უზრუნველყოს ორგანიზებული ტყის მართვის შედეგად მოპოვებული საშუალებებით. სააგენტოს დაწყებული აქვს მუშაობა ახალი სერვისების დანერგვაზე, რაც საშუალებას მისცემს მოსახლეობას, გამარტივებულად შეიძინოს სათბობი შეშა და ტრანსპორტირების მომსახურებითაც ისარგებლოს.

„საქმიანი ეზოებიდან მოსახლეობა შეძლებს საშუალებას მერქნის შექმნას უკვე დამზადებული პროდუქტის სახით. გეგმის მიხედვით, „საქმიანი ეზო“ ყველა მუნიციპალიტეტში მოეწყოება და შესაბამისი ადამიანური და ტექნიკური რესურსებით აღიჭურვება. ჩვენ შევისყიდეთ სპეციალური დანიშნულების ტექნიკაც. წლის ბოლომდე ქვეყნის

მასშტაბით ჯამში 70 „საქმიანი ეზო“ იქნება მოწყობილი“, - აღნიშნა ეროვნული სატყეო სააგენტოს უფროსმა კახა ცერცვაძემ.

აღსანიშნავია, რომ ხე-ტყის დამზადებისა და მიწოდების ერთიანი გამართული სისტემის დანერგვის მიზნით, დღის მდგომარეობით მოწყობილია 54 „საქმიანი ეზო“. ეროვნული სატყეო სააგენტოს ინიციატივით, 2024 წლის ბოლომდე სამუშაოები, დამატებით, 16 ობიექტზე განხორციელდება.

კლიმატის მწვანე ფონდის, გერმანიის, შვეიცარიისა და საქართველოს მთავრობების თანადაფინანსებით, საქართველოს ტყის სექტორის მხარდაჭერის პროექტის - „ECO.Georgia“ ერთ-ერთი მთავარი განმახორციელებელია ეროვნული სატყეო სააგენტო. პროექტი მომდევნო 4 წლის განმავლობაში მოიცავს 8 სამიზნულ მუნიციპალიტეტს საქართველოს 3 რეგიონში და მიზნად ისახავს საქართველოს ტყეებზე ზეწოლის შემცირებას, ტყის მდგრადი მართვისთვის საჭირო ყველა ღონისძიების განხორციელების გზით.

ინტერვიუ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ბიომრავალფეროვნების კონტროლის სამსახურის უფროს მაია ჩხობაძესთან

„კანონდარღვრების მიმართულებით გატარებულ ცვლილებებს ეხება შემოკლებული ეფექტი, რაც თავის მხრივ, დარღვევათა კრედიტობის უზრუნველყოფს“

ადმინისტრაციულ და სისხლის სამართლის კოდექსებში შესული ცვლილებების თანახმად, არაერთ გარემოსდაცვით სამართალდარღვევაზე სანქციები გამკაცრდა. ცვლილებების მიზანი გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის მუშაობის ეფექტიანობის ამაღლება და რაც არანაკლებ მნიშვნელოვანი - პრევენცია, შემოკლებული ეფექტის შექმნაა. ახალი კანონმდებლობით ჯარიმები გაიზარდა და დამატებითი პასუხისმგებლობები დაკანონდა არაერთი იმ მიმართულებით, რომლებიც დეპარტამენტისთვის პრიორიტეტია. იგულისხმება მაგალითად, უკანონო ტყითსარგებლობა და ბრაკონიერობა.

გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის ბიომრავალფეროვნების კონტროლის სამსახურის უფროსი მაია ჩხობაძე, ამ მიმართულებით გატარებულ ცვლილებებს უმნიშვნელოვანესს უწოდებს, თუმცა იმ სხვა სახეობებსაც განმარტავს, რომლებიც ქვეყნის ბიომრავალფეროვნების დაცვისთვის და ასევე - ევროკავშირთან დაახლოებისთვისაა მნიშვნელოვანი.

ქალბატონო მაია, რატომ გახდა აუცილებელი გარემოსდაცვით სამართალდარღვევებზე სანქციების გამკაცრება და უკანონო ტყითსარგებლობის გარდა, რა მიმართულებებით გვაქვს მნიშვნელოვანი სიახლეები?

- ზოგადად, ცვლილებები გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში არსებული პრაქტიკისა და დარღვევების სტატისტიკური მონაცემების, ასევე საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზის საფუძველზე იქნა მიღებული. გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტის, როგორც გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის სფეროში სახელმწიფო კონტროლის განმახორციელებელი უწყების მთავარი მიზანია, გარემოსდაცვითი კანონმდებლობით დადგენილი მოთხოვნების დარღვევების პრევენცია. შესაბამისად, ნებისმიერი ცვლილებების მიზანი სანქციის შემოკლებული ეფექტის შექმნაა. 2023 წლის 1 დეკემბრიდან ძალაში შევიდა საკანონმდებლო ცვლილებები, რომელთა თანახმად, გარკვეულ სამართალდარღვევებთან მიმართებაში ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის ზომა გამკაცრდა, რიგ შემთხვევაში დაზუსტდა ან დაწესდა ახალი პასუხისმგებლობა. განსაკუთრებული მნიშვნელობა ენიჭება ტყის საფარის დაცვას და

რადგან ამ მიმართულებით გატარებულ სიახლეზე უკვე ბევრი რამ ითქვა, ამჟერად აქცენტს სხვა ცვლილებებზე გავაკეთებ.

ამ სხვა ცვლილებებიდან, ერთ-ერთი გარეულ ცხოველთა სახეობებს ეხება. რატომ არის მნიშვნელოვანი სამართალდარღვევისთვის ჩამორთმეული ცოცხალი ობიექტის ველურ გარემოში გაშვება?

- სამწუხაროდ, ბრაკონიერობა კვლავ რჩება ერთ-ერთ გამოწვევად, რაზეც გამოვლენილი ფაქტების სიმრავლე მიუთითებს. ხშირია ცხოველთა სამყაროს ობიექტებით უკანონო ვაჭრობის ფაქტებიც. გარეულ ცხოველთა სახეობების დაცვის მიზნით, მნიშვნელოვანია ბუნებრივი გარემოდან ამოღებული ადგილობრივი სახეობის ცხოველთა სამყაროს ობიექტი დაუყოვნებლივ იქნას გაშვებული მის საარსებო ველურ გარემოში, რათა დროულად მოხდეს მისი ადაპტირება ბუნებრივ საარსებო არეალთან. ადრე სამართალდარღვევებზე ჩამორთმეული უკანონოდ მოპოვებული ან დატყვევებული ცოცხალი გარეული ცხოველი წარმოადგენდა ნივთმტკიცებას და მხოლოდ საქმეზე გამოტანილი დადგენილების კანონიერ ძალაში შესვლის შემდეგ იყო შესაძლებელი მისი დაბრუნება ბუნებრივ საარსებო გარემოში, დადგენილების შესაბამისად. თუმცა, მათი განთავსება და მოვლა-პატრონობა და-

დგენილების გამოტანამდე გარკვეულ სირთულეებთან იყო დაკავშირებული. შესაბამისი დარგის სპეციალისტების რეკომენდაციების გათვალისწინებით, ცვლილების თანახმად, ოქმის შემდგენ ორგანოს მიენიჭა უფლებამოსილება პირდაპირ ბუნებრივ გარემოში გაუშვას სამართალდარღვევისთვის ჩამორთმეული ცოცხალი გარეული ცხოველი.

- ბიომრავალფეროვნების დაცვისთვის ასეთივე მნიშვნელოვანია სანქციების გამკაცრება მიწის დაცვის მოთხოვნების შეუსრულებლობა-დაზიანებაზე?

- მიწის დაცვის კანონმდებლობით განსაზღვრული მოთხოვნები ემყარება ერთი მხრივ, ნიადაგის დანაკარგის მინიმიზაციას და მეორე მხრივ, დაბინძურების ან/და დეგრადაციის პროცესის თავიდან აცილებას. ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში შესული ცვლილების თანახმად, მიწის დაცვის მოთხოვნების შეუსრულებლობაზე სანქციები გამკაცრდა: 750-ლარიანი ჯარიმა დაწესდა სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის ნაყოფიერი ფენის მოხსნისა და შენახვის სავალდებულო სამუშაოთა განუხორციელებლობაზე, სავალდებულო სამელიორაციო სამუშაოთა ჩატარებლობაზე ან ქარისმიერი და წყლისმიერი ეროზიისა და ნიადაგის მდგრადობის გამაუარესებელი სხვა პროცესებისგან ნიადაგის დაცვის მიწათმოსარგებლებზე დამოკიდებული სავალდებულო ღონისძიებების განუხორციელებლობაზე. სახელდადეგული პირის მიერ იგივე ქმედების განმეორება 1500-ლარიანი ჯარიმით ისჯება. 800-ლარიანი ჯარიმა დაწესდა მიწის სავალდებულო რეკულტივაციის განუხორციელებლობაზე, მიწის რეკულტივაციის სამუშაოთა სამინისტროსთან შეთანხმებული გეგმის/პროექტის გარეშე ჩატარებაზე ან ასეთი გეგმისგან/პროექტისგან გადახვევაზე. მსგავსი ქმედების განმეორებით ჩადენისას ჯარიმა ორმაგდება. 40 ლარიდან 100 ლარამდე გაიზარდა ჯარიმა სახელმწიფო ტყის სასოფლო-სამეურნეო დანიშნულების მიწის დაზიანებაზეც. მომდევნო ჯერზე ჯარიმა ორმაგდება. ჯარიმა გაიზარდა დაცული ტერიტორიის დადგენილი საზღვრების ფარგლებში მდებარეობის, მინდვრების, ველების, სათიბი ან საძოვარი სავარგულების დაზიანებაზე, ძოვების წესების დარღვევაზე ან უკანონო ძოვებაზეც. მსგავსი სამართალდარღვევის ჩადენის დროს, პირუტყვის სახეობისა და რაოდენობის გათვალისწინებით, ჯარიმა 100-დან 2000 ლარამდე მერყეობს. თუ იგივე ქმე-

დებას სამართალდარღვევი სახელმწიფო ნაკრძალის, ეროვნული პარკის ბუნების მკაცრი დაცვის ზონის, ბუნების ძეგლის, მსოფლიო მემკვიდრეობის უბნის ან საერთაშორისო მნიშვნელობის ჭარბტენიანი ტერიტორიის დადგენილი საზღვრების ფარგლებში ჩადენს, 150 ლარიდან 2 400 ლარამდე ოდენობის ჯარიმას გადაიხდის.

- რა ცვლილებებია ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზიის პირობების დარღვევაზე?

- ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსში შესული ცვლილების თანახმად, ექსპორტის მიზნით სოჭის გირჩითა და „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციის (CITES) დანართებში შეტანილი თეთრყვავილას ბოლქვებით ან/და ყოჩივარდას გორგლებით სარგებლობის ლიცენზიის მფლობელის მიერ სალიცენზიო პირობების შესრულების შესახებ ანგარიშის საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესით და დადგენილ ვადაში წარუდგენლობა გამოიწვევს სამართალდარღვევის დაჯარიმებას 500 ლარის ოდენობით. ასევე, ზოგ შემთხვევაში გაიზარდა ჯარიმები ამ სახეობებით, მათი ნაწილით ან დერივატით უკანონო ვაჭრობაზე, უკანონო ექსპორტზე, იმპორტზე, რეექსპორტზე, ტრანზიტზე ან ზღვიდან ინტროდუქციამდე. „გადაშენების საფრთხის წინაშე მყოფი ველური ფლორისა და ფაუნის სახეობებით საერთაშორისო ვაჭრობის შესახებ“ კონვენციით (CITES) განსაზღვრული მოთხოვნების დარღვევებზე ოქმის შემდგენი უფლებამოსილი ორგანო მხოლოდ გარემოსდაცვითი ზედამხედველობის დეპარტამენტია, რომელიც შემოსავლების სამსახურთან მჭიდრო თანამშრომლობით ახდენს კონვენციის დანართებში შეტანილი სახეობის ცოცხალი ან არაცოცხალი ინდივიდით, ამ სახეობის ნაწილით ან დერივატით უკანონო ვაჭრობის და უკანონო ექსპორტის, იმპორტის, რეექსპორტის, ტრანზიტის ან ზღვიდან ინტროდუქციის კონტროლს. აღნიშნული ცვლი-

ლებები ბევრად უფრო მოქნილს გახდის კანონდარსრულების მექანიზმებს.

დღეს განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია იმ მოთხოვნების შესრულება, რომელიც ქვეყნის ევროკავშირთან დაახლოებას შეუწყობს ხელს. საკანონმდებლო ცვლილებების განხორციელებისას ეს საკითხი თუ იქნა გათვალისწინებული?

საქართველო-ევროკავშირის ასოცირების შეთანხმების შესაბამისად, საქართველოს აღებული აქვს ვალდებულება ითანამშრომლოს არალეგალური, არადოკუმენტირებული და დაურეგულირებელი (IUU) თევზჭერისა და მასთან დაკავშირებული ქმედებების წინააღმდეგ ყოვლისმომცველი, ეფექტიანი და გამჭვირვალე ზომების გამოყენებით. აღნიშნულის უზრუნველსაყოფად, ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსს დაემატა ახალი მუხლი - 863, რომელიც ადგენს პასუხისმგებლობას უცხო ქვეყნის ტერიტორიულ ზღვასა და განსაკუთრებულ ეკონომიკურ ზონაში, ასევე ღია ზღვაში საქართველოს დროშის ქვეშ მცურავი თევზსაჭერი/თევზჭერასთან დაკავშირებული გემების მიერ არალეგალური, არადეკლარირებული და დაურეგულირებელი თევზჭერის მარეგულირებელი კანონმდებლობის მოთხოვნების დარღვევისათვის. 500 ტონაზე მეტი საერთო ტევადობის გემის გამოყენებით თევზსაჭერი/თევზჭერასთან დაკავშირებული გემის შესაბამისი უფლებამოსილების მქონე პირის მიერ არალეგალური, არადეკლარირებული და დაურეგულირებელი თევზჭერის მარეგულირებელი საქართველოს კანონმდებლობის მოთხოვნების დარღვევის შემთხვევაში ჯარიმა 200 000 ლარია, რასაც დაემატა მოპოვებული თევზის ეროვნული ან საერთაშორისოდ განსაზღვრული საბაზრო ღირებულების ხუთმაგი ოდენობა. დაჯარიმებიდან 5 წლის განმავლობაში იგივე ქმედების ჩადენა 400 000-ლარიან ჯარიმასა და მოპოვებული თევზის ეროვნული ან საერთაშორისოდ განსაზღვრული საბაზრო ღირებულების რვაჯამი ოდენობის გადახდას, ასევე გემის ჩამორთმევას ითვალისწინებს. კიდევ ერთი ახალი - 86 პრიმა 4 მუხლი კი, მსგავსი თევზჭერისგან მიღებული პროდუქტის ვაჭრობას არეგულირებს, რაზეც აღნიშნული პროდუქტის საბაზრო ღირებულების ოდენობის ჯარიმა დაწესებული. ადმინისტრაციული პასუხისმგებლობის ზომების შემოღება ფაქტობრივად იყო ნაკისრი ვალდებულების სრულად შესრულება საკანონმდებლო დონეზე, ვინაიდან არალეგალური, არადეკლარირებული და დაურეგულირებელი (IUU) თევზჭერის კონტროლის რეგულაციები და მოთხოვნები უკვე განისაზღვრა 2019 წელს, „თევზჭერისა და თევზის მარაგის დაცვის ტექნიკური რეგლამენტში“ მთავრობის შესაბამისი დადგენილებით შესული ცვლილებით.

- ცვლილებათა კიდევ ერთ ახალ პაკეტს პარლამენტი უკვე განიხილავს.

კონკრეტულად რა სიახლეს უნდა ველოდოთ მომავალში?

- ბრაკონიერობის პრევენციის მიზნით, გარემოს დაცვისა და სოფლის მეურნეობის სამინისტროს მიერ მომზადებული პროექტის თანახმად, დასჯადი ხდება თევზჭერის ელექტრო იარაღის არა მხოლოდ გამოყენება, არამედ დამზადება, შექმნა, შენახვა, ტარება, გადატანა-გადაზიდვა, გადაზიდვა, გასაღებაც კი, რაზედაც წარდგენილი პროექტის თანახმად, განსაზღვრულია ჯარიმა 3000 ლარის ოდენობით, სამართალდარღვევის იარაღის კონფისკაციით. განმეორების შემთხვევაში ჯარიმა გაორმაგდება. რაც შეეხება, სამეცნიერო კვლევითი მიზნით მოსაყენებელ თევზბიომში ელექტრომოკურ მოწყობილობას, სამოქალაქო ბრუნვაში დაშვებული ხდება მხოლოდ ქარხნული წესით დამზადებული მოწყობილობა, რომელიც უნდა აკმაყოფილებდეს დადგენილებით განსაზღვრულ ტექნიკურ პარამეტრებს და მისი გამოყენება შესაძლებელი იქნება მხოლოდ სამინისტროს მიერ გაცემული წერილობითი თანხმობის საფუძველზე. იქიდან გამომდინარე, რომ თვითნაკეთი ელექტრომოკის აპარატი წყლის ბიომრავალფეროვნების გარდა საფრთხეს ადამიანთა სიცოცხლისა და ჯანმრთელობისთვისაც წარმოადგენს, კანონპროექტის თანახმად, სისხლის სამართლის კოდექსში უნდა შევიდეს ცვლილება - მსგავსი მოწყობილობა „თევზჭერის ელექტრო იარაღად“ უნდა დაკვალიფიცირდეს და მკაცრად დარეგულირდეს მისი უკანონო ბრუნვა. გარდა ამისა, დეპარტამენტის მიერ მომზადდა ადმინისტრაციულ სამართალდარღვევათა კოდექსის ცვლილების პროექტი, გემების მიერ ზღვის დაბინძურებაზე ჯარიმის თანხის გაზრდასთან დაკავშირებით. აღსანიშნავია, რომ შავი ზღვის დაბინძურების ფაქტების უმეტესობა ჩადენილია საერთაშორისო ნაოსნობაში ჩართული უცხო ქვეყნის დროშის ქვეშ მცურავი გემების მიერ. შავი ზღვის ქვეყნების საერთაშორისო პრაქტიკის ანალიზით დადგინდა, რომ ამ ქვეყნებში, საქართველოსთან შედარებით, მკვეთრად მაღალი საჯარიმო სანქციებია. შესაბამისად, შავი ზღვის ქვეყნებთან ზღვის დაბინძურების კუთხით საჯარიმო სანქციების ჰარმონიზების მიზნით, წარდგენილი პროექტი ითვალისწინებს გემებიდან, სხვა მცურავი საშუალებებიდან, პლასტფორმიდან, მილსადენებიდან ან ზღვაში ხელოვნურად აგებული სხვა კონსტრუქციებიდან საქართველოს კანონმდებლობით დადგენილი წესის დარღვევით ზღვაში მავნე, დამაბინძურებელი ნივთიერებების, საწარმოო, ტექნიკური ან სხვა სახის ნარჩენების ან/და მასალის ჩაღვრა (ჩაყრა, ჩაშვება), აგრეთვე მათი ჩამარხვის წესის დარღვევით შავი ზღვის დაბინძურებისთვის საჯარიმო სანქციის გაზრდას - 65 ათასი ლარიდან 100 000 ლარამდე.

- თქვენი აზრით, უკვე განხორციელებული და დაგეგმილი ცვლილებების შედეგი პრევენცია იქნება?

- იმედია, კანონდარსრულების მიმართულებით გატარებულ ცვლილებებს ექნება შემაკავებელი ეფექტი, რამაც თავის მხრივ დარღვევათა პრევენცია უნდა უზრუნველყოს.

პროგრამის „კალიებთან ბრძოლის გაუმჯობესება კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე“ ფარგლებში, სურსათის ეროვნულ სააგენტოს გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციამ (FAO) მაღალი გამავლობის სპეციალიზებული ტექნიკა გადასცა. პროექტის ფინანსური მხარდაჭერია აშშ-ის საერთაშორისო განვითარების სააგენტო (USAID).

მოსავალი, რათა უზრუნველყოთ სოფლად მცხოვრები მოსახლეობის სასურსათო უსაფრთხოება. პროგრამა ასევე ფოკუსირდება რეგიონულ თანამშრომლობაზე, მათ შორის, პესტიციდების გამოყენების რისკის შემცირებაზე რეგიონის ქვეყნებში. მოხარული ვართ, რომ FAO-ს მხარდაჭერით, ამ მიმართულებით, სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ საქართველოში თანამედროვე, საერთაშორისოდ აღიარებული არაერთი მეთოდი და პრაქტიკა დანერგა. - განაცხადა მამუკა მესხმა.

მაღალი გამავლობის სპეციალიზებული ტექნიკა სურსათის ეროვნული სააგენტოს სპეციალისტებს საშუალებას მისცემს, კალიების მონიტორინგი დიდ ფართობზე ეფექტიანად განახორციელონ, რაც ხელს შეუწყობს კალიების პოპულაციის მართვას.

სურსათის ეროვნული სააგენტოს უფროსის მოადგილე ბურაბ ლიპარტიამ გაეროს სურსათისა და სოფლის მეურნეობის ორგანიზაციის წარმომადგენლებს მადლობა გადაუხადა მხარდაჭერისთვის და აღნიშნა, რომ საერთაშორისო პარტნიორობით თანამშრომლობით, არაერთი მნიშვნელოვანი ნაბიჯი გადაიდგა.

„გადმოგვცა 4 ერთეული მაღალი გამავლობის პიკაპი, რომელიც გამოიყენება კალიების საწინააღმდეგო ღონისძიებებში, კერძოდ, დიდი ფართობების მონიტორინგისას ხდება გავრცელების არეალის მონიშვნა, რაც უმნიშვნელოვანესია შემდგომი ღონისძიებების დასაგეგმად.

FAO-სთან წლების განმავლობაში აქტიურად ვთანამშრომლობთ. აღნიშნული თანამშრომლობის ფარგლებში, დაიხვეწა მავნებლის მონიტორინგის სისტემა; დაინერგა შესხურების თანამედროვე მეთოდები, რაც ხელს უწყობს კალიების პოპულაციის მართვას და სოფლის მეურნეობაში მნიშვნელოვანი ზარალის თავიდან აცილებას“, - განაცხადა ბურაბ ლიპარტიამ.

საქართველოში FAO-ს წარმომადგენლის მოადგილე, მამუკა მესხმა კალიებთან ბრძოლის პროგრამის მნიშვნელობაზე და რეგიონულ თანამშრომლობაზე გაამახვილა ყურადღება.

„აღნიშნული პროგრამა არის ტრანსსასაზღვრო და ხორციელდება არა მარტო საქართველოში, არამედ სამხრეთ კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში. ჩვენი მიზანია, კალიების პოპულაცია იმდენად შემცირდეს, რომ ზიანი მინიმალური იყოს და შენარჩუნდეს

ტექნიკის გადაცემის ღონისძიება კახეთის რეგიონში, საველე პირობებში გაიმართა. სტუმრებს საშუალება ჰქონდათ, ადგილზე გაცნობოდნენ ახალი ტექნიკის შესაძლებლობებს.

კალია საფრთხეს უქმნის კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნების სოფლის მეურნეობას და, შესაბამისად, სასურსათო უსაფრთხოებას. საქართველოში, ძირითადად, გავრცელებულია იტალიური და მაროკოული კალია, რომლებსაც მასიურად გამრავლების და სწრაფად გადაადგილების უნარი აქვთ.

პროგრამა „კალიებთან ბრძოლის გაუმჯობესება კავკასიისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში ეროვნულ და რეგიონულ დონეზე“, საქართველოში 2011 წლიდან ხორციელდება. სურსათის ეროვნულმა სააგენტომ, FAO-ს მხარდაჭერით, დანერგა პესტიციდების მცირე რაოდენობით გამოყენების თანამედროვე მეთოდები მცირე მოცულობის შესხურების აგრეგატების მეშვეობით. კალიების წინააღმდეგ გამოიყენება ახალი, მაღალეფექტური პრეპარატები, მათ შორის ბიოლოგიური პრეპარატი, რომლის გამოყენებაც შესაძლებელია დაკულ ტერიტორიებსა და წყალსატევების სიახლოვეს.

საქართველო ერთადერთი ქვეყანაა რეგიონში, სადაც 5 წლის განმავლობაში ხორციელდება პესტიციდების ნარჩენების დაშლის მონიტორინგი. FAO-ს მხარდაჭერით, საქართველოში ჩატარდა კალიების მართვასთან დაკავშირებული სწავლებები რეგიონის სპეციალისტებისთვის; გამოიცა პრაქტიკული სახელმძღვანელოები; დაინერგა კალიების რეგიონული პროგრამა (GIS), რომელშიც აისახება ბენეფიციარი ქვეყნების მიერ კალიების წინააღმდეგ განხორციელებული ღონისძიებები და შედეგები, რაც ანალიზისა და ადრეული პროგნოზირებას საშუალებას იძლევა.

ქართლის მევენახეობის ზონაში გავრცელებული ადგილობრივი საღვინე ვაზის ჯიშები

ქართლი, მევენახეობა-მეღვინეობის კუთხით, ისტორიულ და ტრადიციულ მხარეს წარმოადგენს. აღსანიშნავია, რომ სწორედ ქართლის ტერიტორიაზე აღმოჩენილი ღვინის კვალი, რომელიც ბიომოლეკულური არქეოლოგიის კვლევებით, ძველი ნელთაღრიცხვით 6000-5800 წლით თარიღდება და უძველესია მთელ მსოფლიოში (Patrick McGovern and others, 2017).

სამეცნიერო ლიტერატურული წყაროების (ნ. კეცხოველი, მ. რამიშვილი, დ. ტაბიძე, 1960) თანახმად, ქართლის რეგიონში 68 ავტოქთონური ვაზის ჯიშია აღწერილი. ზონა გამოირჩევა მეტად საინტერესო და ორიგინალური ღვინოების წარმოებით, მათ შორისაა ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოები: „ატენი“ („ატენური“), „ოკამი“, „ბოლნისი“ და „ასურეთული შალა“. ღვინო ატენურის შესახებ გამოჩენილი ქართველი გეოგრაფი ვახუშტი ბატონიშვილი ასე წერდა: „ღვინო აქაური უმჯობესი ყოვლისა ქართლისა და უმეტეს ატენური ყოველთა საქართველოს ღვინოთა“.

დღევანდელი მდგომარეობით, ქართლის მევენახეობის ზონაში, გავრცელებულია შემდეგი ადგილობრივი საღვინე ვაზის ჯიშები:

ჩინური

სინონიმები: კასპური, კასპური თეთრი, ატენური და სხვა.

ადგილობრივი თეთრყურძინანი ვაზის ჯიშია. მიეკუთვნება ქართლის ვაზის ჯიშების ჯგუფს და ფართოდაა გავრცელებული ქართლის მევენახეობის ზონაში (შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი).

გამოჩენილი ისტორიკოსის ივანე ჯავახიშვილის გადმოცემით, „მისი სახელი ყურძნის ამ ჯიშის მარცვლების ფერის მაუწყებელი უნდა იყოს“ - ყურძნის სიმწიფის პერიოდში ჩინურის მარცვლი იღებს მომწვანო-მოქარვისფრო, ზეთისხილის ფოთლის მსგავს ფერს, რომელიც ძველ ქართულში „ჩინის“ სახელწოდებით იყო ცნობილი. აღნიშნული ჯიში ხასიათდება უხვმოსავლიანობით (საშუალოდ 8-12 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით - ყურძენი ოქტომბრის პირველი ნახევრიდან მწიფდება. ყურძნის წვენი შექარიანობა 17,0-20,5 %-ს შეადგენს, ხოლო ტიტრული მჟავიანობა 9,0-10,0 გ/ლ ფარგლებშია.

ჩინური მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია. კლასიკური (ევროპული) ტექნოლოგიით დაყენებული ჩინურის ღვინო ხასიათდება ლამაზი, ღია მოჩალისფრო შეფერილობით, საკმაო სხეულით და შინაარსით, სინაზით, ალკოჰოლისა და მჟავიანობის ნორმალური შემცველობით. საქართველოში, ის ერთ-ერთ მიზნობრივ ჯიშს წარმოადგენს ცქრიალა ღვინოების წარმოების მიმართულებით. აღსანიშნავია, რომ ჩინურისგან მზადდება ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოები: თეთრი ცქრიალა ღვინო „ატენი“ („ატენური“), „ბოლნისი“ და „ოკამი“.

ფთხული მწვანე

სინონიმები: მწვანე, ჯიშინი, ლურჯი მწვანე, თეთრფოთოლა, ქვიშხური, სურამულია.

ადგილობრივი თეთრყურძინანი ვაზის ჯიშია. მიეკუთვნება ქართლის ვაზის ჯიშების ჯგუფს და ძირითადად, გავრცელებულია ქართლის მევენახეობის ზონაში (შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი).

„მწვანე“-ს სახელწოდებით ჯიშები: გორული მწვანე, კახური მწვანე და სხვა, საქართველოს თითქმის ყველა მევენახეობის ზონაშია გავრცელებული. თუმცა, ისინი, ამპელოგრაფიული ნიშნებით და სამეურნეო მახასიათებლებით, ერთმანეთისაგან მკვეთრად განსხვავდებიან. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ მოცემული ჯიშების სახელწოდება მარცვლის ფერიდან გამომდინარეობს (სიმწიფის პერიოდში, განსაკუთრებით დაჩრდილულ ადგილებში, იფერება მუქ ან ღია მწვანედ). აღნიშნული ჯიში ხასიათდება საშუალო მოსავლიანობით (საშუალოდ 8 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფით - ყურძენი ოქტომბრის პირველი ნახევრიდან მწიფდება. ყურძნის წვენი შექარიანობა 21,6-22,5 %-ია, ხოლო ტიტრული მჟავიანობა 9,1-10,0 გ/ლ ფარგლებში მერყეობს.

გორული მწვანე მაღალი ხარისხის საღვინე ვაზის ჯიშია. კლასიკური (ევროპული) ტექნოლოგიით დაყენებული გორული მწვანეს ღვინო ალკოჰოლის ნორმალური შემცველობით, კარგი სხეულით, სინაზისით, სასიამოვნო მჟავიანობით და გემოთი ხასიათდება. საქართველოში, ის ერთ-ერთ მიზნობრივ ჯიშს წარმოადგენს ცქრიალა ღვინოების წარმოების მიმართულებით. აღსანიშნავია, რომ გორული მწვანესგან მზადდება ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინოები: თეთრი ცქრიალა ღვინო „ატენი“ („ატენური“), „ბოლნისი“ და „ოკამი“.

მუსა მწვანე

მუსა მწვანე, არსებული ლიტერატურული წყაროების (ნ. კეცხოველი, მ. რამიშვილი, დ. ტაბიძე, 1960) თანახმად, გორული მწვანეს ვარიაციას წარმოადგენს. ჯიში ნაკლებად არის გავრცელებული ქართლის მევენახეობის ზონაში (შიდა ქართლი). გამოჩენილი ქართველი მეცნიერი სოლომონ ჩოლოყაშვილი, ჯიშის ერთ-ერთ დადებით მახასიათებლად, ქართლის პირობებისათვის, კვირტების მოგვიანებით გაშლას მიიჩნევდა. მუსა მწვანესგან იწარმოება თეთრი მშრალი ღვინო.

სინონიმები: ბუდეშური, თეთრი ყურძენი

ბუდეშური თეთრი

ადგილობრივი თეთრყურძინანი ვაზის ჯიშია. ის მიეკუთვნება ქართლის ვაზის ჯიშების ჯგუფს და მცირედ არის გავრცელებული ქართლის მევენახეობის ზონაში (შიდა ქართლი). ჯიში ხასიათდება მაღალი მოსავლიანობით (12,0 ტ/ჰა) და, სხვა ადგილობრივ ჯიშებთან შედარებით, ნაადრევი სიმწიფით. ყურძნის წვენი შექარიანობა 18,0-19,0 %-ს, ხოლო ტიტრული მჟავიანობა 5,2-6,1 გ/ლ შეადგენს. ბუდეშური თეთრისგან მაღალი ხარისხის, ღია ჩალისფერი შეფერილობის, მსუბუქი ღვინო მზადდება. ცნობილია, რომ ბუდეშური თეთრის ჩინურთან კუპაჟით, იწარმოება მეტად სასიამოვნო შუმხუნა ტიპის ღვინო, ხოლო ჩინურთან და გორულ მწვანესთან სეპაჟით, ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინის „ატენი“ შემადგენლობაში შედის.

თავკვერი

საქართველოს გარეთ, აღნიშნული ჯიში გვხვდება აზერბაიჯანში, ტაჯიკეთში, თურქმენეთსა და სხვა ქვეყნებში. ცნობილი მეცნიერის, სოლომონ ჩოლოყაშვილის განმარტებით, სახელი ჯიშს მიეკუთვნებული აქვს მარცვლის ბოლო ნაწილის კვერისმაგვარი (შებრტყელებული) მოყვანილობის გამო.

ადგილობრივი ჯიში ხასიათდება საგვიანო სიმწიფით - ქართლში, ყურძენი ოქტომბრის პირველი ნახევარში, ხოლო კახეთში - სექტემბრის ბოლოს მწიფდება. ყურძნის წვენი შექარიანობა 19,0-21,0 %-ია, ხოლო ტიტრული მჟავიანობა 7,5-8,5 გ/ლ ფარგლებში მერყეობს. თავკვერის ყვავილები, ფუნქციონალურად, მდებარეობითა და, ამიტომ, აუცილებელია იგი გაშენდეს ორსქესიანი ვაზის ჯიშებს შორის. თავკვერისგან მზადდება წითელი ან ვარდისფერი ღვინოები, რომელიც სინაზით, მსუბუქი სხეულით, ხილის სურნელით, ზომიერი ალკოჰოლის შემცველობით და ნორმალური მჟავიანობით გამოირჩევა. ასევე, აღსანიშნავია, რომ იგი გამოიყენება ადგილწარმოშობის დასახელების ღვინის „ბოლნისი“ დასამზადებლად.

თავკვერი ადგილობრივი წითელყურძინანი ვაზის ჯიშია. ის, ქართლის ვაზის ჯიშების ჯგუფს მიეკუთვნება და ფართოდაა გავრცელებული ქართლის მევენახეობის ზონაში (შიდა ქართლი, ქვემო ქართლი), ფარგმენტულად კი, კახეთის მევენახეობის ზონაშიც.

დანახარული

სინონიმები: განახარული, გაღამხრული და სხვა)

ადგილობრივი წითელყურძინანი ვაზის ჯიშია. ის ქართლის ვაზის ჯიშების ჯგუფს მიეკუთვნება და მცირედ არის გავრცელებული ქართლის ზონაში (შიდა ქართლი).

ჯიში ხასიათდება მაღალი მოსავლიანობით (12,0-14,0 ტ/ჰა) და საგვიანო სიმწიფის პერიოდით. ყურძნის წვენი შექარიანობა 19,0-20,0%, ხოლო ტიტრული მჟავიანობა 5,0-7,0 გ/ლ შეადგენს. დანახარულისგან მიიღება წითელი მშრალი ღვინო, ასევე მისი გამოყენება საკუპაჟედ არის შესაძლებელი.

სტატიის ავტორი ირმა მდინარაძე - სოფლის მეურნეობის აკადემიური დოქტორი, კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი; ღვინის ეროვნული სააგენტოს მევენახეობა-მეღვინეობის ანალიზისა და რეგულაციების დეპარტამენტის მთავარი სპეციალისტი.

სტატიამ გამოყენებული ლიტერატურა:
ს. ჩოლოყაშვილი, 1939. წიგნი მეორე, ამპელოგრაფია.
ნ. კეცხოველი, მ. რამიშვილი, დ. ტაბიძე, 1960. საქართველოს ამპელოგრაფია.
მ. რამიშვილი, 1986. ამპელოგრაფია.
ნ. ცერცვაძე ნ., 1987. საქართველოში გავრცელებული ვაზის ჯიშების სარკვევი.
Patrick McGovern and others, 2017. Early Neolithic wine of Georgia in the South Caucasus. PNAS, Vol. 114 | No. 48. <https://doi.org/10.1073/pnas.1714728114>

„საქართველო ღვინის სამოხლო“- ამ გზავნილით კორთუგალიაში გამოფენა SIMPLEMENTE VINHO ოთხი დღის განმავლობაში მასპინძლობდა სტუმრებს

ღვინის ეროვნული სააგენტოს ინიციატივით და ფინანსური მხარდაჭერით, პორტუგალიის ქალაქ პორტოში გამართულ გამოფენაში Simplesmente Vinho ქვევრის ღვინის მწარმოებელი 11 მარანი მონაწილეობდა. გამოფენაში ბუნებრივი ღვინის 112 მწარმოებელი მონაწილეობდა პორტუგალიიდან, ესპანეთიდან და საქართველოდან. ქართველი მეღვინეების შეფასებით, ქვევრის ღვინის მიმართ დაინტერესება დიდი იყო, რაც მათ შესაძლებლობას აძლევს, ახალი სავაჭრო პარტნიორები მოიძიონ.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს სტრატეგიული დაგეგმვისა და კოორდინაციის სამმართველოს უფროსის, ნინო მჭედლიშვილის განცხადებით, ღვინის ეროვნული სააგენტო ქართული ღვინის, მათ შორის, ქვევრის ღვინის სტრატეგიულ ბაზრებზე პოპულარიზაციის ღონისძიებებს აქტიურად ახორციელებს. ქვევრის ღვინის მწარმოებელი კომპანიები მსოფლიოს მნიშვნელოვან საერთაშორისო გამოფენებში მონაწილეობენ, პროდუქცია წარმოდგენილია სპეციალიზებულ დეგუსტაციებზე.

გამოფენის Simplesmente Vinho ფარგლებში, ღვინის პროფესიონალებისა და სავაჭრო სფეროს წარმომადგენლებისთვის ქართული ღვინის დეგუსტაციები და გალა-ვახშამი გაიმართა; ჩატარდა კონფერენცია Qvevri, Dolia E Talha, რომელიც ქვევრში ღვინის დაყენების ტექნოლოგიას მიეძღვნა. კონფერენციაზე საუბარი შეეხო პორტუგალიის ზოგიერთ რეგიონსაც, სადაც ღვინოს თიხის ჭურჭელში აყენებენ. მონაწილეებს ქვევრის ღვინო ქართველმა მეღვინეებმა თოფურიძემ წარუდგინა. კონფერენციის

დასრულების შემდეგ მოეწყო სრულმეტრაჟიანი დოკუმენტური ფილმის „ჩვენს ძარღვებში ღვინო სჩქევს“ ჩვენება. საქართველოს მეღვინეობის რვა ათასწლიან ტრადიციებზე დოკუმენტური ფილმი „ჩვენს ძარღვებში ღვინო სჩქევს“ ამერიკელმა კინორეჟისორმა ემილი რელსბეკმა (Emily Railsback) 2017 წელს გადაიღო და მისი პრემიერა ბერლინის საერთაშორისო კინოფესტივალზე შედგა.

გამოფენაზე Simplesmente Vinho ქართული ღვინის წარდგენა პორტუგალიის რესპუბლიკაში საქართველოს საელჩოს ორგანიზაციული მხარდაჭერით გაიმართა.

„ქართველი მწარმოებლების მონაწილეობა აღნიშნულ გამოფენაში ძალიან მნიშვნელოვანია ქართული ღვინის ცნობადობის ზრდისთვის. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ ქართულმა ღვინომ აღიარება ჰპოვა ისეთ ქვეყანაში, რომელსაც თავად აქვს ღვინის წარმოების დიდი ტრადიციები“, - აღნიშნა საქართველოს საგანგებო და სრულუფლებიანმა ელჩმა პორტუგალიის რესპუბლიკაში გიორგი მირცხულავამ.

ქართული ღვინის მწარმოებლები იაპონიაში, საქრთაშორისო გამოფენაში FOODEX JAPAN 2024 მონაწილეობდნენ

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის მწარმოებელი 16 კომპანია იაპონიაში, ქალაქში ტოკიოში მიმდინარე კვებისა და სასმელების საქრთაშორისო გამოფენაში Foodex Japan 2024 მონაწილეობდა.

Foodex Japan 2024-ში მონაწილეობა ღვინის მწარმოებლებს ახალი სავაჭრო პარტნიორების მოძიების საშუალებას აძლევს და ხელს უწყობს ქართული ღვინის ცნობადობის ზრდას, ადგილობრივ ბაზარზე დამკვიდრებას და პოპულარიზაციას.

გამოფენის ფარგლებში, ღვინის ეროვნული სააგენტოს წარმომადგენლებმა, სამომავლო თანამშრომლობის გაფართოების მიზნით, იაპონურ მარკეტინგულ და საკონსულტაციო კომპანიებთან შეხვედრები გამართეს.

იაპონია ქართული ღვინის ერთ-ერთი სტრატეგიული საექსპორტო ბაზარია. ღვინის ეროვნული სააგენტოს მხარდაჭერით, იაპონურ ბაზარზე ქართული ღვინის პირველი მასშტაბური წარდგენა 2014 წელს მოხდა. მას შემდეგ, სახელმწიფოს მხარდაჭერით, ქართული ღვინის კომპანიები მუდმივად მონაწილეობენ პრესტიჟულ საერთაშორისო გამოფენებში Foodex Japan და Wine and Gourmet Japan, ტა-

რდება ქართული ღვინის წარდგენა-დეგუსტაციები იაპონიის სხვადასხვა ქალაქში, იაპონელი ღვინის პროფესიონალებისა და მედიის წარმომადგენლებისთვის ეწყობა ღვინის ტურები საქართველოს ყველა რეგიონში.

აღსანიშნავია, რომ გამოფენაში Foodex Japan ქართული ღვინის მწარმოებელი კომპანიები 2015 წლიდან მონაწილეობენ.

ღვინის ეროვნული სააგენტოს მიერ განხორციელებული მარკეტინგული აქტივობების შედეგად, იაპონიაში ქართული ღვინის ექსპორტის დინამიკა მზარდია. 2024 წლის იანვარ-თებერვლის მონაცემებით, საქართველოდან იაპონიაში 28 ათასი ლიტრი ღვინის ექსპორტი განხორციელდა, რაც 549 %-ით მეტია 2023 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებლებზე.

კვებისა და სასმელების საერთაშორისო გამოფენა Foodex Japan იაპონიაში 1976 წლიდან ტარდება და აზიაში ერთ-ერთი ყველაზე მასშტაბურ და პრესტიჟულ ღონისძიებად ითვლება.

2024 წლის იანვარ-თებერვალში, საქართველოდან, მსოფლიოს 47 ქვეყანაში, ექსპორტირებულია 47,6 მლნ აშშ დოლარის ღირებულების ღვინო, რაც 38%-ით აღემატება 2023 წლის ანალოგიური პერიოდის მაჩვენებელს

ექსპორტირებული ღვინის მოცულობა შეადგენს 16,7 მლნ ლიტრს, რაც 43%-ით მეტია გასული წლის საანგარიშო პერიოდის მონაცემებზე.

ექსპორტის ზრდა აღსანიშნავია ქართული ღვინის სტრატეგიულ პოლონეთის ბაზარზე - 27% (855,1 ათასი ლიტრი), სადაც რეგიონში არსებული კრიზისის გამო, ბოლო 2-წლიანი პერიოდის კლების შემდეგ, წელს უკვე ექსპორტის ზრდის ტენდენცია დაფიქსირდა.

ბოლო წლების სტაბილური ზრდის ტემპები შენარჩუნებულია უმნიშვნელოვანეს საექსპორტო ბაზარზე გერმანიაშიც - 4% (153,3 ათასი ლიტრი);

საანგარიშო პერიოდში ზრდა დაფიქსირდა სტრატეგიულ ბაზრებზე: ესტონეთი - 41% (50,6 ათასი ლიტრი) და იაპონია - 549% (27,7 ათასი ლიტრი), ასევე ისეთ მნიშვნელოვან ბაზრებზე, როგორიცაა უკრაინა - 27% (792,7 ათასი ლიტრი), კანადა - 472% (50,6 ათასი ლიტრი), ისრაელი - 37% (54,6 ათასი ლიტრი) და სხვა.

2024 წლის იანვარ-თებერვალში, მსოფლიოს 31 ქვეყანაში, ექსპორტირებულია 6,3 მლნ ლიტრი სპირტიანი სასმელები ღირებულებით 35,2 მლნ აშშ დოლარი. გასული წლის ანალოგიურ პერიოდთან შედარებით, რაოდენობრივი ზრდა 48%-ს, ხოლო შემოსავლების 46%-ს შეადგენს.

სიმინდის კულტურის სარეველები

სიმინდი (*Zea mays* L.) ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი მარცვლოვანი კულტურაა. ადამიანმა მისი მოვლა-მოყვანა დაიწყო 7000 წლის წინ ჩვენს ერამდე, იგი წარმოადგენდა ძირითად საკვებს მაიას, აცტეკებისა და ინკების ტომებისთვის.

აცტეკების ლეგენდის თანახმად, მათ მზის ღმერთმა „ოქროს სეტყვა“- სიმინდი ხალხის დასაპურებლად გამოუგზავნა. მე-16 საუკუნეში კოლუმბმა სიმინდი მექსიკიდან ევროპაში შეიტანა. თავიდან მას „ინდიელის ხორბალს“ უწოდებდნენ. ამ დროიდან, მისი მოვლა-მოყვანა ფრანგებმა და იტალიელებმა დაიწყეს. ესპანელებმა და პორტუგალიელებმა სიმინდი აფრიკაში შეიტანეს.

საქართველოში სიმინდი მე - 16 საუკუნეში შემოიტანეს, იგი მოჰყავთ როგორც დასავლეთ, ისე აღმოსავლეთ საქართველოში.

სიმინდი ერთწლოვანი, ბალახოვანი მცენარეა მარცვლოვანთა ოჯახიდან, მისი მარცვლი შეიცავს წყალს, ცილოვან ნივთიერებებს, სახამებელს, ცხიმს, ნაცარს, ეთერზეთებს, ვიტამინებს. სიმინდის მარცვლისგან ამზადებენ ფქვილს, ღერძილს, სიმინდის ფანტელს, კონსერვებს, ბადაგს, შაქარს, ლუდს, სპირტს, ზეთს და სხვა. ღეროსა და ტაროსგან მზადდება ცელულოზა, ხელოვნური აბრეშუმი, ქაღალდი, წებო, საცობი და სხვა.

სიმინდი საუკეთესო წინამორბედაა სხვადასხვა სასოფლო-სამეურნეო კულტურისთვის, იგი ერთადერთი მცენარეა, რომლის მოყვანა შეიძლება მონოკულტურად.

სიმინდის ნათესებში აღინიშნება მავნე ორგანიზმები (მავნებლები, დაავადებები, სარეველები), რომლებიც საგრძნობლად ამცირებენ მოსავლიანობას.

სიმინდის ზრდა-განვითარებას ხშირად ხელს უშლიან სარეველები, რომლებიც ხელს უწყობენ დაავადებების განვითარებას, მავნებლების

გავრცელებას, ნათესების ჩაწოლას, ართმევენ წყალს და საკვებ ნივთიერებებს, ამცირებენ ნიადაგის ტემპერატურას, რის გამოც მიკროორგანიზმების ცხოველმყოფელობა მცირდება. შხამიანი სარეველები შეიცავენ ალკალოიდებს, საპონინებს, გლიკოზიდებს, ორგანულ მჟავებს.

სარეველების წინააღმდეგ ბრძოლა გაძნელებულია, რადგან ისინი ადვილად ეგუებიან გარემო პირობებს, ახასიათებთ ყინვაგამძლეობა, გვალვაგამძლეობა, უხვი თესლმსხმოიარობა, თესლის ხანგრძლივი სიცოცხლისუნარიანობა, ადვილად გავრცელება.

სიმინდის კულტურის სარეველებია: შალაფა - *Sorghum halepense* (L.) Pers, ღორის ქადა - *Lactuca serriola* L., მლაშე ხვართელა - *Cynanchum acutum* L., ვირისტერფა - *Tussilago farfara* L., მინდვრის ნარი - *Cirsium arvense* L., მხოხავი ჭანგა - *Elitrigia repens* (*Agropiron repens*) (L.) P. B., ღიჭა - *Sonchus arvensis*, მწყერფეხა - *Digitaria ischaemum* L., შალგი - *Brassica campestris* L, ჩვეულებრივი საგველა - *Apera spica-venti* L., მინდვრის მდოგვი - *Sinapis arvensis* L, ხვართელა - *Convolvulus arvensis* L., გვირილა - *Matricaria chamomilla* L. და სხვა.

შალაფა - SORGHUM HALEPENSE

მიეკუთვნება მარცვლოვანთა ოჯახს, ფესურიანი, ძნელად ამოსაძირკვი, აბეზარი სარეველაა, ფესურა ვრცელდება ჰორიზონტალურად და ვერტიკალურად (35 – 80 სმ სიღრმეზე); ღერო სწორმდგომი, შეუბუსავი, მრგვალი, 2 მ-მდე; ფოთოლი ლანცეტისებრი; ყვავილეთი თავთავი; ერთ მცენარეზე ვითარდება 8000 თესლი, რომლის სიცოცხლისუნარიანობა 5 წელია. შალაფა ახშობს სიმინდს.

ღორის ქადა - LACTUCA SERRIOLA L.

ორწლიანი ბალახოვანი მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან, შხამიანი სარეველაა. ფესურა ვრცელდება ჰორიზონტალურად და ვერტიკალურად; ღერო სწორმდგომი, ეკლიანი, უხეში, სიმაღლე 60 – 150 სმ, შეიცავს რძისებრ სითხეს, რომლის შემადგენლობაში ალკალოიდებია; ფოთოლი მჯდომარე მონაცრისფრო - მწვანე, დაკბილული; ყვავილეთი კალათა, ყვავილი წვრილი ყვითელი, ყვავილობს ივნისს - სექტემბერში.

მლაშე ხვართელა - CYNANCHUM ACUTUM L.

მრავალწლიანი ბალახოვანი, შხამიანი, ფესურიანი, ძნელად ამოსაძირკვი სარეველაა; ღერო ხვიარა 1-3 მ-მდე; ფოთლები გულისებრი; ყვავილები ვარდისფერი ან თეთრი; აღმოცენდება აპრილ-მაისში; ყვავილობს ივლის-აგვისტოში; თესლს იძლევა აგვისტო-სექტემბერში, ერთ მცენარეზე ვითარდება 1500 თესლი.

მინდვრის ნარი - CIRSIUM ARVENSE L.

მრავალწლიანი, ორლებნიანი, ფესვნაყარი, ძნელად ამოსაძირკვი სარეველა მცენარეა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან, ძლიერი ფესვთა სისტემა აქვს, დატოტვილი, ნიადაგი ვრცელდება 2 მეტრზე; ფოთლები ეკლიანი, დაკბილული, ყვავილი მოვარდისფრო - იასამნისფერი; მცენარე იზრდება დაახლოებით 1,5 მეტრამდე.

მხოხავი ჭანგა - ELITRIGIA REPENS (AGROPIRUM REPENS) (L.) P. B.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესურიანი, ძლიერ საშოში, აბეზარი, ძნელად ამოსაძირკვი სარეველაა მარცვლოვანთა ოჯახიდან. ლათინურიდან ითარგმნება, როგორც „მინდვრის ცეცხლი“. ფესურა გრძელი, ვრცელდება ჰორიზონტალურად, ვერტიკალურად - 5 -15 სმ - მდე; ღეროს სიმაღლე 40-150 სმ; ფოთოლი - შიშველი, ბრტყელი, ხაზურა; ყვავილეთი - რთული თავთავი. ერთ მცენარეზე ვითარდება 10 000 თესლი, სიცოცხლისუნარიანობა - 12 წელია.

ღიჭა - SONCHUS ARVENSIS

მრავალწლიანი ფესვნაყარი, აბეზარი, ძნელად ამოსაძირკვი სარეველაა რთულყვავილოვანთა ოჯახიდან, სიმაღლით 30-150 სმ; ფესურა ნიადაგში ვრცელდება 4 მ-ზე, ჰორიზონტალურად - 1 მ-ზე; ღერო - ეკლიანი, შეიცავს რძისებრ სითხეს, ფოთლები - დაკბილული, ლანცეტისებრი, მორიგეობითი; ივითარებს ყვითელ, ბაბუაწვერას მსგავს ყვავილებს, ყვავილობს ივნისიდან სექტემბრამდე; ერთ მცენარეზე ვითარდება 6000 – 20 000 თესლი, სიცოცხლისუნარიანობა 5 წელია.

ხვართელა - CONVULVULUS ARVENSIS L.

მრავალწლიანი ბალახოვანი, ფესურიანი, აბეზარი, შხამიანი სარეველაა ხვართელასებრთა ოჯახიდან. ღერო ხვიარა, შიშველი, წვრილი, სიგრძე ერთი მეტრი; ძლიერი ფესვთა სისტემა აქვს; ფესვი ვითარდება ჰორიზონტალურად და ვერტიკალურად; ფოთლები ვიწრო შუბისმაგვარი; ყვავილი თეთრი ან ვარდისფერი. ერთი მცენარე ივითარებს 9000 თესლს, სიცოცხლისუნარიანობა ინარჩუნებს 50 წელს. მინდვრის ხვართელა იწვევს მარცვლოვანი კულტურების ნათესების ჩაწოლას.

სარეველების წინააღმდეგ გამოიყენება აგროტექნიკური და ქიმიური ბრძოლის ღონისძიებები.

შალგი - BRASSICA CAMPESTRIS L.

მრავალწლიანი, ბალახოვანი, ფესვნაყარი სარეველაა ჯვაროსანთა ოჯახიდან. ღერო - სწორი, დატოტვილი, შიშველი ან ოდნავ შებუსული, სიმაღლე 30-80 სმ; ფოთლები - მოგრძო გულისებრი, დაკბილული; ყვავილები მოყვითალო-ოქროსფერი, ერთად შეკრებილი, ყვავილობს მაისიდან ივნისამდე, სწრაფად მწიფდება და მოსავლის აღებაზე ასარეველიანებს კულტურული მცენარეების ნათესებს. ერთ მცენარეზე ვითარდება 10 000 თესლი.

ჩვეულებრივი საგველა - APERA SPICA-VENTI L.

საშემოდგომო ერთწლიანი მარცვლოვანი სარეველაა. ფესვი - ფუნჯა; ღეროს სიმაღლე 30-125 სმ; ფოთოლი - ბრტყელი, ხაზურა. ყვავილეთი - საგველა. აღმოცენდება შემოდგომაზე, ყვავილობს ივნის-ივლისში. ერთ მცენარეზე ვითარდება 16000 თესლი, სიცოცხლისუნარიანობა 6-7 წელია. უპირატესობას ანიჭებს მსუბუქი მექანიკური შედგენილობის ნიადაგებს.

ჰიბრიდული სიმინდის მოვლა-მოყვანა

საქართველო, როგორც უძველესი მინათმოქმედების ქვეყანა, მარცვლოვანი კულტურების მრავალფეროვნებას ყოველთვის განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდა. სასურსათო უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში, სიმინდის კულტურას მნიშვნელოვანი ადგილი უჭირავს.

სიმინდი, მოსავლიანობის პოტენციალით, მკვეთრად აღემატება სხვა მარცვლოვან კულტურებს. დღეისათვის, ხორბლის პოტენციური მოსავლიანობა 12-15 ტ/ჰა-მდეა გაზრდილი, მაშინ როდესაც, სიმინდის პოტენციალი 25-29 ტ/ჰა-ს აღემატება.

გენეტიკურმა მიღწევებმა, მეცნიერებს, ციტოპლაზმური მამრობითი სტერილობის აღმოჩენის საშუალება მისცათ, რამაც ჰიბრიდული სიმინდის ფართოდ გავრცელებას შეუწყო ხელი. ჰიბრიდული სიმინდი თითქმის ორჯერ მეტ მოსავალს იძლევა, ვიდრე ჩვეულებრივი სიმინდი. მისი უპირატესობა პირველი თაობის მცენარეთა მაღალპროდუქტიულობასთან არის დაკავშირებული, რასაც ჰეტეროზისი - ჰიბრიდული ძალა განაპირობებს, ეს მცენარეს ყველა შესაძლებლობის მაქსიმალურად გამოვლენის საშუალებას აძლევს. ახასიათებს აზიდული

ფოთლები და ძლიერდება ფოტოსინთეზი, რის გამოც კვების არე მცირდება და ჰექტარზე მცენარეთა რაოდენობა იზრდება. ყველა მცენარე ერთნაირი განვითარებისაა და მექანიზებული მოსავლის აღებას ადვილად ემორჩილება. ეს დადებითი თვისებები საშუალებას იძლევა სიმინდის მოსავლიანობა 15-20 ტ/ჰა-მდე გაზარდოთ, არის შემთხვევები, როცა ჰიბრიდული სიმინდით მიღებულია 29 ტ/ჰა.

ჰიბრიდული სიმინდის წარმოებისას აუცილებელია ნიადაგის დროული და ნორმალური დამუშავება, თესვის ვადების და ნორმების დაცვა, სარეველებისგან და მავნებელ-დაავადებებისგან დაცვა და მორწყვა, ისე როგორც ჩვეულებრივ ჯიშებში. სასურველია ნიადაგის დამუშავების წინ შევიტანოთ 20-30 ტონა გადამწვარი ნაკელი.

სიმინდის ძველ ნიადაგში შესატანი მინერალური სასუქების ნორმები (მინიმალური, მაქსიმალური)

#	სასუქის დასახელება	აღმოსავლეთ საქართველო		დასავლეთ საქართველო			
		მოქმედი ნივთიერება	ფიზიკური წონა	მოქმედი ნივთიერება	ფიზიკური წონა		
აზოტისანი სასუქები							
1	ამონიუმის გვარჯილა N36%	N 60-90 P 60-90 K 30-45	180-270	N 90-120 P 90-120 K 45-60	270-350		
2	სულფატამონიუმი N20%		300-450		450-600		
3	შარდოვანა N46%		130-200		195-260		
ფოსფორიანი სასუქები							
4	სუპერფოსფატი ფხვნილისებრი P18%		330-500		500-660		
5	სუპერფოსფატი გრანულები P20%		300-450		450-600		
6	ორმაგი სუპერფოსფატი P45%		130-200		200-260		
7	სამმაგი სუპერფოსფატი P54%	110-165	165-220				
კალიუმისანი სასუქი							
8	კალიუმის მარილი	75-110	110-150				
რთული სასუქები							
9	დიამოფოსკა N10 P16 K16	230-345	345-460				
10	ნიტროამოფოსკა N16 P16 K16	375-560	560-750				

ჰიბრიდული სიმინდის მოყვანისთვის აუცილებელია გავითვალისწინოთ შემდეგი ძირითადი თავისებურებები:

- პირველი თაობის თესვის გამოყენება (ჰიბრიდული)
 - სარწყავი სისტემით უზრუნველყოფა
- ურწყავ პირობებში, ჰიბრიდული სიმინდის მოსავალი, 50%-დან 70%-მდე მცირდება. ზუსტად უნდა განისაზღვროს რწყვის დრო, ყველაზე მნიშვნელოვანია მორწყვა განხორციელდეს ტაროს და ქოჩოჩის ფორმირების დროს,

ასევე მარცვლის ფორმირების - რძისებრი სიმწიფის პერიოდში.

- სასუქებით უზრუნველყოფა
- სასუქების მაღალი დოზით გამოყენება, მაღალი მოსავლის გარანტიაა. ნიადაგის ანალიზის შემთხვევაში, დოზები წინასწარ ზუსტად იქნება განსაზღვრული. სასუქების დაბალი დოზების გამოყენება, მოსავალს 40-50%-ით შეამცირებს. უნდა გავითვალისწინოთ, რომ სასუქების 30% საჭიროა ვეგეტატიური სიძლიერისათვის, პროდუქტიულობის გაზრდას კი სასუქების საერთო რაოდენობის 70% სჭირდება. აუცილებლად უნდა გავითვალისწინოთ

სასუქების და რწყვის რეჟიმის თანხვედრა, წინააღმდეგ შემთხვევაში, შესაძლებელია, სასუქების დანაკარგი და უარყოფითი ემისიები მივიღოთ.

ჰიბრიდული სიმინდის შემოტანილი ფორმებიდან უმრავლესობა სასაქონლო ფორმებია, ამიტომ, თუ ჰიბრიდული სიმინდის გამოყენება სასურსათედ გსურთ, თესვის შერჩევასა, სასურსათე ფორმის მოთხოვნაა გასათვალისწინებელი. სოფლის მეურნეობის სამეცნიერო-კვლევით ცენტრსა და საქართველოს აგრარულ უნივერსიტეტში ქართული თეთრმარცვლიანი სიმინდის ჰიბრიდის „თო-

ლია“ თესლი იწარმოება. ჰიბრიდი შეგუებულია ადგილობრივ პირობებს, არ ახასიათებს ჩაწოლა, გამძლეა ჩრდილოეთის ჰელმინტოზ-პოროზის მიმართ, სავეგეტაციო პერიოდი 136 დღეა. რეკომენდებულია გასავრცელებლად დასავლეთ საქართველოს დაბლობ ზონაში და აღმოსავლეთ საქართველოს იმ სარწყავ რაიონებში, სადაც ჰაერის აქტიურ ტემპერატურათა ჯამი 39-45°C არის. მარცვლის მოსავალი ჰექტარზე 7-8 ტონაა, ტარო ადვილად იტყვება და ადვილად იფშვნება. ამ ჰიბრიდის კვებითი ღირებულება მაღალია და გამორჩეულად კარგი გემური თვისებები აქვს.

საქართველოს ბიომრავალფეროვნება

ფრინველები ხერხემლიან ცხოველთა კლასს მიეკუთვნებიან, რომელსაც დაახლოებით 8.6 ათასი სახეობისგან შედგება. ფრინველების კლასში გაერთიანებული არიან ორფეხა, ბუბულით დაფარული, კვირსხისმდებარეები. საქართველოს ფრინველთა სამყარო საკმაოდ მრავალფეროვნაა. საქართველოს ტერიტორიაზე ფართოდაა წარმოდგენილი როგორც ენდემური, ისე სხვადასხვა ქვეყნებისათვის დამახასიათებელი სახეობები. წარმოდგენით საქართველოს ფაუნის ერთ-ერთ ყველაზე სანებრესო და იშვიათ სახეობებს - ჭიჭვავს და თოხითარას

ჭიჭვავი SPINUS SPINUS

ჭიჭვავი *Spinus spinus* (ჭედია-ყარანა) ბელურასნაირთა რიგის ფრინველებს მიეკუთვნება. მისი სხეულის სიგრძე 12 სმ, მასა 14 გრამს აღწევს. მომწვანო-მოყვითალო შეფერილობაზე მუქი ზოლები დასდევს. გავრცელებულია ევროპის და აზიის წინვიან ტყეებში. საქართველოში ბინადრობს, ზამთარში,

საჭმლის საძებნელად, სხვადასხვა ტიპის ტყეებში, პარკებსა და ბუჩქნარებში ნომადობს. ბუდობს მინაზე ან ხეებზე. წელიწადში 2-ჯერ, აპრილში და ივნისში დებს 4-5 კვერცხს, რომელთა ინკუბაცია 12 დღე-ღამე გრძელდება. იკვებება მცენარეთა თესლით, მართვეებს კვებავს მწერებითა და მათი მატლებით.

თოხითარა AEGITHALOS CAUDATUS

თოხითარას *Aegithalos caudatus* სხეულის სიგრძე 13-15 სმ აქვს. დამახასიათებელია პატარა, ფუმფულა, მომრგვალო ფორმის სხეული. პატარა ნისკარტი და გრძელი შავი კუდი. სხეულის ქვედა ნაწილი

მოთეთრო-მოვარდისფეროა, ზურგი რუხია, მხრებზე მოვარდისფრო ხაზები აქვს, ბუდეს იკეთებს ხეზე ან ბუჩქზე. დებს 10-12 კვერცხს. იგი კრწანისის ტყეპარკის მობუდარია.

საქართველო ასევე მდიდარია მცენარეებით, რომლის გავრცელების თავისებურებასა და მრავალფეროვნებას განაპირობებს ეკოლოგიური პირობები, ჰავისა და რელიეფის ნაირგვარობა, გეოლოგიური აგებულება, გეობრაფიული მდებარეობა და სხვა. საქართველოში მრავლადაა როგორც ენდემური და რელიქტური, ასევე ადვანტური სახეობის ბუნებრივი და კულტურული მცენარე. საქართველოს მცენარეული საფარის 380-მდე სახეობა ენდემური წარმომოხსიანა, აგასთან, ზოგიერთი მათგანი რელიქტურ მცენარეებას მიეკუთვნება.

წიფელი FAGUS ORIENTALIS LIPSKY

წიფელი *fagus orientalis lipsky*, ტანმაღალი ხეა. იზრდება 40 მეტრამდე. გავრცელებულია აღმოსავლეთ ევროპასა და მცირე აზიაში. საქართველოში თითქმის ყველგან გარდა ჯავახეთისა და ქვეყნის უკუდურეს აღმოსავლეთისა. ფოთლოვანი ტყეების ერთ-ერთი ძირითადი შემქნელი კომპონენტია. გვხვდება როგორც ფართოფოთლოვან, ასევე შერეულ

ტყეში. წიფელი ქმნის სხვადასხვა ტიპის დაჯგუფებებს. მრავლდება თესლითა და ვეგეტატიურად. გამრავლების კარგი უნარი გააჩნია. ცოცხლობს 400-500 წელი. ზღვის დონიდან 2200-2300 მ სიმაღლემდე. ნიადაგის მიმართ მომთხოვნია, აუცილებელია ღრმა, ჰუმუსით მდიდარი, საშუალო სინესტის ნიადაგი.

მაღალმთის მუხა QUERCUS MACRANTHERA - CAUCASIAN OAK

მაღალმთის მუხა *Quercus macranthera* - *Caucasian oak* 10-18 მეტრამდე სიმაღლის ხეა. მსხვილი მოკლე ღეროთი. კვირტები კვერცხისებრია. გავრცელებულია სამხრეთ დასავლეთ აზიასა და კავკასიის თითქმის ყველა რეგიონში, განსაკუთრებით აღმოსავლეთ საქართველოში. წარმოდგენილია მცირე, წმინდა კორომების სახით. მრავლდება თესლით და ვეგეტატიურად. იზრდება

ტყის შუა და ზედა სართელში, ზღვის დონიდან 900 მეტრიდან-2400 მეტრ სიმაღლემდე. სიცვივის ამტანი, სინათლის მომთხოვნი, სიმშრალის ამტანი და გვალვა გამძლე სახეობაა. ნიადაგის მიმართ პრეტენზიული არ არის. გამოიყენება ტყის გასაშენებლად. მთაში ნიადაგდაცვითი ეროზიის საწინააღმდეგოდ და წყალმარეგულირებელი ფუნქცია აკისრია.

